

OSLOMET

VELFERDSFORSKNINGSINSTITUTTET NOVA

Evaluering av Ressursvenn

Et frivillig hjelpetiltak for voldsutsatte personer i reetableringsfasen

EIRIN MO DANIELSEN

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Evaluering av Ressursvenn

Et frivillig hjelpetiltak for voldsutsatte personer i reetableringsfasen

Eirin Mo Danielsen

Norsk institutt for forskning om
oppvekst, velferd og aldring
NOVA Rapport 10/2019

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) er fra 1. januar 2014 et forskningsinstitutt ved Senter for velferds- og arbeidslivsforskning (SVA) på OsloMet – storbyuniversitetet (tidl. Høgskolen i Oslo og Akershus).

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferdssamfunnets tiltak og tjenester.

© Velferdsforskningsinstituttet NOVA
OsloMet – storbyuniversitetet 2019

ISBN (trykt utgave) 978-82-7894-713-5

ISBN (elektronisk utgave) 978-82-7894-714-2

ISSN 0808-5013 (trykt)

ISSN 1893-9503 (online)

Illustrasjonsfoto: © colourbox.no
Desktop: Hussein Monfared
Trykk: Byråservice

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:

NOVA, OsloMet
Stensberggata 26 · Postboks 4, St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 67 23 50 00
Nettadresse: www.oslomet.no/om/nova

Forord

Denne rapporten presenterer en evaluering av tiltaket Ressursvenn, og er gjennomført av Velferdsforskningsinstituttet NOVA som en del av Forskningsprogram om vold i nære relasjoner (Voldsprogrammet).

Ressursvenn er et nyskapende tiltak i arbeidet mot vold i nære relasjoner, og arbeidet med evalueringen har vært interessant. Takk til Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) for oppdraget, og til kontaktperson Ida Marie Hansen for god kommunikasjon underveis i arbeidet med evalueringen.

En rekke personer har bidratt til at evalueringen kunne gjennomføres. Den største takken går til alle informantene som har stilt opp på intervju – tusen takk for at dere ga av deres tid! Takk også til May Holen, daglig leder i Oslo Sanitetsforening (OSF), for tilrettelegging for at evalueringen kunne gjennomføres. Takk til tidligere og nåværende koordinatorene i OSF for rekruttering av informanter og for deltagelse på intervju.

Takk til Camilla Moen-Nilsen, Cathrine Moen-Nilsen og Anna Stefansen for transkribering av intervjuene, og takk til Hussein Monfared for teknisk hjelp med rapporten.

Kari Stefansen har vært prosjektleder og har hatt mange verdifulle innspill underveis i prosessen – tusen takk! Flere kolleger ved NOVA har lest rapporten og kommet med gode og konstruktive tilbakemeldinger – tusen takk til Anne Solberg og Marie Louise Seeberg, samt til Anja Bredal og Jane Dullum i prosjektets referansegruppe. Eventuelle gjenstående feil og mangler er forfatterens eget ansvar.

Oslo, september 2019

Eirin Mo Danielsen

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning	9
Bakgrunn	9
Tiltaket Ressursvenn	10
Begrepsavklaringer	11
Organisering av tiltaket i Oslo	11
Evalueringens formål og problemstillinger.....	12
Rapportens struktur	12
2 Metode	14
Kvalitative intervjuer – individuelle og i fokusgrupper	14
Utvalg og rekruttering	15
Temasentrert analyse	16
Personvern og forskningsetiske hensyn.....	16
3 Deltakeres erfaringer	18
Egne behov og ønsker.....	18
Ensomhet og manglende støtte i reetableringsfasen	18
Ønsker om og forventninger til ressursvennen	21
Relasjonen til ressursvennen	23
Tid tilbragt med ressursvennen – hva gjør de?	23
Opplevd hjelp og støtte – ressursvennens betydning for kvinnen	23
Negative erfaringer.....	25
Organisering av tiltaket	28
Arbeidet med koblingen og opplæring av ressursvennene	28
Tettere oppfølging underveis	28
Hensyn til økonomi og ønske om felles aktiviteter	29
Oppsummering	30
4 De frivilliges erfaringer	31
Relasjonen til deltakeren og rollen som ressursvenn	31
Motivasjon – et ønske om å bidra med noe	31
De frivilliges opplevelse av kvinnenes behov	32
Relasjonen til deltakeren – et krevende balansearbeid.....	32
Rollen som ressursvenn	35
Tiltakets betydning for ressursvennene	37
Organisering av tiltaket	37
Kurs og opplæring – bedre utrustning til vanskelige situasjoner	37
Viktige forventningsavklaringer i koblingsprosessen	38
«På bar bakke?» Behov for mer organisert oppfølging	39
Ansvar for treff og aktiviteter.....	40
Oppsummering	40

5 Diskusjon	42
Tiltakets målsetting	42
Forventninger og forberedelser	43
Gode relasjoner – et stort ansvar	44
Lokale utfordringer og tilpasninger	45
6 Konklusjon og anbefalinger	47
Anbefalinger	47
Summary	50
Litteratur.....	53

Sammendrag

NOVA har på oppdrag fra Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) evaluert tiltaket «Ressursvenn», som retter seg mot personer som befinner seg i reetableringsfasen etter å ha bodd på krisesenter en periode. Perioden etter utflytting kan være krevende, og mange voldsutsatte mangler et nettverk som kan støtte dem i denne fasen. Målet for tiltaket er å «styrke den forebyggende innsatsen mot vold i nære relasjoner, ved å jobbe målrettet for å forhindre at voldsutsatte kvinner gjenopptar relasjonen med overgriper». Dette skal oppnås gjennom å «styrke voldsutsattes nettverk og tro på seg selv og sin kompetanse». Personen som er utsatt for vold, blir koblet med en frivillig, kalt ressursvenn, som skal fungere som en sosial støtte for vedkommende. Den frivillige forplikter seg til å treffe den voldsutsatte personen, også kalt deltakeren, to til fire ganger i måneden over en periode på ni til tolv måneder. Tiltaket ble startet som et samarbeidsprosjekt mellom Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.), Oslo Sanitetsforening (OSF) og Oslo Krisesenter. Etter å ha vært prøvd ut som et pilotprosjekt i Oslo, er tilbudet nå i ferd med å bli utvidet til øvrige deler av landet. NOVAs evaluering baserer seg i all hovedsak på erfaringer fra Oslo.

Evalueringen belyser følgende problemstillinger:

- Hvilken betydning har tiltaket Ressursvenn hatt for voldsutsatte kvinner som har blitt koblet til en ressursvenn i reetableringsfasen? Hva har relasjonen og samarbeidet handlet om, og hvilken nytte opplever kvinnene at de har hatt av å ha en ressursvenn?
- Hvilke erfaringer har de frivillige? Er det sammenfall mellom kvinnenes og ressursvennernes perspektiver?
- Virker tiltaket etter hensikten, og er det noe ved tiltaket som bør endres eller forbedres?

Evalueringen er gjennomført med en kvalitativ tilnærming. I alt 22 personer er intervjuet, inkludert åtte deltakere (voldsutsatte kvinner) og ni frivillige ressursvenner. Utover dette er to koordinatører i OSF og tre gruppeledere med koordinatørfunksjon fra andre landsdeler intervjuet. De sistnevnte fem intervjuene inngår i rapporten som bakgrunnsinformasjon. Med unntak av gruppelederne ble samtlige informanter rekruttert via OSF. Datamaterialet er ikke omfattende. Samtidig er utvalget både av voldsutsatte kvinner og ressursvenner variert, noe som gir et godt grunnlag for å analysere hvilke erfaringer ulike typer av involverte har hatt med tiltaket så langt.

Deltakernes erfaringer kan oppsummeres slik: De aller fleste kvinnene hadde gode erfaringer med å delta i tiltaket. I perioden etter utflytting fra krisesenteret hadde alle følt seg ensomme i større eller mindre grad, og de fleste hadde få andre personer å søke støtte hos. Deltakernes ønsker om støtte fra ressursvennen kan

deles inn i tre kategorier: emosjonell støtte knyttet til volden de hadde opplevd, sosialt samvær generelt og praktisk hjelp. Å få en ressursvenn hadde for de aller fleste betydning å få støtte på ulike måter. Eksempler på ulike typer støtte kunne være å få hjelp til å sortere tanker og bli påminnet om at det som hadde skjedd ikke var deres feil, å få være «normal» igjen og ha en venninne å prate med, og hjelp til å fylle ut skjemaer. For deltakerne som hadde barn, hadde det også stor verdi at ressursvennen tilbragte tid med barnet.

Kun noen få av kvinnene hadde negative erfaringer. De løftes likevel frem i rapporten, fordi de kan gi organisasjonen viktige innspill til hvordan tiltaket kan forbedres. De negative erfaringene handler blant annet om ressursvenner som ble opplevd å ikke ha nok tid eller motivasjon til å gjennomføre treff som planlagt, og som kan ha fått utilstrekkelig opplæring om vold i nære relasjoner. Flere deltakere problematiserte også kostnader ved aktiviteter de gjorde sammen med ressursvennen. I tillegg var det flere som ønsket seg sosiale sammenkomster med andre deltakere og ressursvenner.

Ressursvennenes erfaringer var også i all hovedsak positive. Ressursvennene fortalte om deltakere som var ensomme og hadde lite øvrig nettverk. Rollen som ressursvenn kunne ta ulike former, fra å være en venninne til å være en «ressurs» for deltakeren. Alle ga likevel uttrykk for at de oppfattet det frivillige arbeidet som givende og meningsfylt, og de opplevde at de hadde gitt deltakerne støtte i en utfordrende periode. Ressursvennene fortalte at de gjennom å være et «vanlig» medmenneske og gjøre hverdagslige aktiviteter sammen med deltakeren, kunne hjelpe henne til å etablere en ny hverdag. Det frivillige arbeidet kunne innebære enkelte dilemmaer. Blant annet kunne det være vanskelig å håndtere bekymring for om kvinnen kom til å gå tilbake til voldsutøveren.

Ressursvennene etterlyste mer opplæring om vold og vanlige reaksjoner på vold enn de hadde fått. Flere hadde blitt overrasket over hvor tøft det hadde vært å komme tett innpå en kvinne med massive utfordringer som følge av å være utsatt for vold. De ønsket seg også noe tettere oppfølging underveis i løpet av perioden som frivillig, samt å treffe andre ressursvenner for en «debrief» og for å kunne utveksle erfaringer. Sosiale treff som også kunne inkludere deltakere i tillegg til ressursvennene, arrangert av sanitetsforeningen, ble også foreslått.

Tiltaket har oppsummert hatt positiv betydning for de aller fleste involverte. Det er imidlertid vanskelig å si om tiltaket oppfyller sitt overordnede mål om at den voldsutsatte ikke skal gå tilbake til voldsutøver, da dette er vanskelig å måle. Deltakerne har opplevd å få sosial støtte, og noen fortalte også at de har fått større tro på seg selv. Dersom ett av målene skal være å styrke kvinnens nettverk, bør det imidlertid vurderes om den valgte modellen med samvær én-til-én er den mest hensiktsmessige. Å bli kjent med flere kvinner i samme situasjon, kan kanskje bidra til å øke deltakernes utbytte av å delta i tiltaket. En tydeligere forventningsavklaring og mer oppfølging av de involverte underveis, inkludert å gi de frivillige mer støtte knyttet til en rolle som tidvis kan være krevende, vil kunne styrke tiltaket ytterligere.

1 Innledning

Vold i nære relasjoner er et omfattende samfunnsproblem, og en stor belastning for dem som rammes. En rekke tjenester innenfor offentlig og sivil sektor arbeider med å yte hjelp til voldsutsatte på ulike måter. Tiltak basert på frivillighet kan fungere som et viktig tillegg til den hjelp og støtte denne gruppen får fra det ordinære hjelpeapparatet.

NOVA har på oppdrag fra Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) evaluert tiltaket «Ressursvenn», som retter seg mot personer som befinner seg i re-etableringsfasen etter å ha bodd på krisesenter en periode. Den voldsutsatte personen blir koblet med en frivillig som skal fungere som en sosial støtte i denne fasen. NOVA har evaluert tiltaket ved hjelp av kvalitative intervjuer med voldsutsatte deltakere, frivillige ressursvenner og utvalgte nøkkelpersoner som har hatt en sentral rolle i arbeidet med å utvikle og drifte tiltaket.

Bakgrunn

I 2018 bodde 1706 kvinner, 135 menn og 1452 barn på krisesenter i Norge (Bufdir 2019). 22 prosent av oppholdene der voldsutøveren var den voldsutsattes ektefelle eller samboer, endte med at kvinnen flyttet direkte tilbake til utøveren etter oppholdet på krisesenteret. Dette tallet har vært relativt stabilt de siste årene (Bufdir 2019). Reetableringsfasen etter opphold på krisesenter kan være en særlig sårbar periode, og blant dem som ikke flytter direkte tilbake etter oppholdet på krisesenteret, er det en del som flytter tilbake til voldsutøver etter noe tid. Med dette øker faren for å på nytt bli utsatt for vold, og i et forebyggende perspektiv kan det derfor være gunstig å sette inn tiltak rettet mot denne gruppen. Årsakene til at kvinner velger å gå tilbake til personen som har utøvd vold mot dem kan være komplekse, blant annet kan dårlig økonomi og utfordringer med å finne en egnet bolig være medvirkende faktorer (Aase et. al. 2014). Manglende oppfølging og sosial støtte i denne fasen kan også være en årsak til at kvinnen flytter tilbake (Bakketeig et. al. 2014). Å være utsatt for vold innebærer ofte isolasjon, ensomhet og tap av relasjoner (Stark 2007, Levendosky et. al. 2004). Kvinnenes nettverk kan i utgangspunktet ha stor betydning for hvordan de forholder seg til det offentlige hjelpeapparatet, og hvordan prosessen med å forlate en voldelig partner forløper (Østby & Stefansen 2017, Zapor et. al. 2018). Når nettverket er begrenset eller ikke tilbyr støtten den voldsutsatte har behov for, kan det være krevende å forsøke å etablere en ny hverdag.

Frivillige organisasjoner og andre sivilsamfunnsaktører var sentrale i oppbyggingen av de første hjelpetilbudene for voldsutsatte, og var pådrivere for ansvarliggjøringen av offentlige myndigheter (Smette, Bredal & Stefansen 2019). Her har krisesentrene vært viktige. I dag har myndighetene langt på vei tatt det overordnede ansvaret for «voldsfeltet», herunder tjenester, tiltak og arenaer for samhandling (Smette et. al. 2019). Dette kommer godt frem gjennom de mange

statlige styringsdokumentene som er publisert de senere år, slik som serien av statlige handlingsplaner mot vold i nære relasjoner (se f.eks. Justis- og beredskapsdepartementet 2014, Barne- og likestillingsdepartementet 2016). Selv om tiltak for oppfølging av voldsutsatte er vesentlig bygget ut de senere år (St.meld. nr. 15, 2013), finnes det fortsatt udekkede behov. I kjølvannet av endringene i voldsfeltet, kan frivillige organisasjoner innta nye roller og identifisere behov hos voldsutsatte som fortsatt ikke dekkes av det offentlige hjelpeapparatet. Ressursvenn er et eksempel på et frivillig tiltak som søker å fylle et hull i dagens oppfølging av voldsutsatte personer – knyttet til det som er beskrevet som reetableringsfasen (Bakketeig et. al. 2014). Frivillig arbeid finnes i mange varianter, og kan ta form som blant annet uformell omsorg, frivillighet på vegne av en omsorgstjeneste eller på vegne av en organisasjon. Denne rapporten tar for seg den sistnevnte kategorien, det som kan kalles organisert frivillighet (Andfossen 2019).

Tiltaket Ressursvenn

Prosjektet «Ressursvenner – guider til ny giv»¹ ble i 2016 startet som et samarbeidsprosjekt mellom OSF, N.K.S. og Oslo Krisesenter, med støtte fra ExtraStiftelsen og Oslo kommune. Prosjektet ble de første tre årene prøvd ut som et pilotprosjekt. På bakgrunn av gode resultater det første året, ble det i 2017 bevilget midler fra Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging til å utvikle til et nasjonalt tilbud. Tiltaket er i dag en del av de lokale sanitetsforeningenes basisaktiviteter, noe som vil si at lokalforeninger som ønsker å etablere tiltaket i sitt område kan gjøre dette. De vil da få nødvendig opplæring og oppfølging fra N.K.S. sentralt.

Bakgrunnen for ideen var at N.K.S. ønsket å rette en innsats mot utfordringene rundt returnering til voldsutøver, ved å tilby voldsutsatte kvinner bistand i perioden etter krisesenteropphold gjennom en frivillig «ressursvenn». Navnet ble valgt fordi man gjennom tiltaket ville fokusere på å styrke den voldsutsatte kvinnens egne ressurser. Ressursvennen arbeider som frivillig og kobles mot en kvinne som har bodd på eller på andre måter vært tilknyttet krisesenteret. Ressursvennen forplikter seg til å være en støttespiller for kvinnen i ni til tolv måneder. Ressursvennen må være en kvinne over 25 år, levere politiattest og fullføre et opplæringskurs om vold i nære relasjoner, taushetsplikt og grensesetting (N.K.S. 2018). En koordinator gjennomfører individuelle samtaler med de frivillige før oppstart, blant annet for å vurdere den enkelte frivilliges egnethet.

Tiltakets overordnede mål er formulert slik²:

---

1 Senere endret til «Ressursvenn».

2 Hentet fra «Ressursvenner prosjektbeskrivelse», vedlagt søknad til ExtraStiftelsen vår 2018, N.K.S.

Ressursvenn skal styrke den forebyggende innsatsen mot vold i nære relasjoner ved å jobbe målrettet for å forhindre at voldsutsatte kvinner gjenopptar relasjonen med overgriper.

Ved å styrke voldsutsattes nettverk og tro på seg selv og sin kompetanse, minsker risikoen for at de havner tilbake hos en voldelig partner eller omsorgsperson.

I evalueringen er det i all hovedsak erfaringer fra Oslo som er utforsket. Dette skyldes at lokale forhold og tilpasninger var for omfattende å gå inn i innenfor evalueringsprosjektets tidsramme. I tillegg er tiltaket i en tidlig fase mange steder i landet. Per 1. august 2019 var det 26 koblinger fordelt på 9 sanitetsforeninger. I Oslo har man noe lengre erfaring med tiltaket, samt en større gruppe med potensielle informanter å rekruttere fra. Siden oppstarten i 2016 har 87 koblinger vært gjennomført i Oslo. 107 frivillige har hittil gjennomført opplæringskurset, og flere deltar på kurset som avholdes høsten 2019.

I forbindelse med evalueringen er det kun kvinner som er intervjuet. Voldsutsatte menn har i prinsippet også mulighet til å få det samme tilbudet, men det er foreløpig svært få eksempler på koblinger med menn. I Oslo har det siden oppstarten i 2016 kun vært én mann som har blitt koblet med en ressursvenn.

Begrepsavklaringer

Sanitetsforeningene selv omtaler de voldsutsatte kvinnene som deltar i tiltaket som *deltakere*. I rapporten vil begrepene deltakere og (*voldsutsatte*) *kvinner brukes om hverandre*. På samme måte vil både *ressursvenner* og *frivillige* brukes til å omtale ressursvennene. I enkelte tilfeller bruker jeg også ordet *informantene*.

For å tydeliggjøre at også lokale sanitetsforeninger skal kunne dra nytte av evalueringen, brukes begrepet *organisasjonen* i noen tilfeller. Personene som er intervjuet har forholdt seg til en ansatt koordinator i forbindelse med rekruttering, opplæring og oppfølging, mens det i lokalforeningene som regel er frivillige gruppeledere som har den samme rollen. Jeg har derfor valgt å bruke begrepet *personen med koordinatorfunksjon* enkelte steder.

Organisering av tiltaket i Oslo

I og med at erfaringer fra Oslo danner hovedgrunnlaget for evalueringen, vil jeg redegjøre for hvordan tiltaket er organisert her. Beskrivelsen er basert på informasjon fra nøkkelpersoner i N.K.S. og OSF. OSF står for gjennomføringen av tiltaket, i samarbeid med Oslo Kriesesenter. Daglig leder i OSF er prosjektleder for tiltaket. I OSF er det også ansatt en koordinator som arbeider med rekruttering og opplæring av frivillige, samt opprettelse av nye såkalte *koblinger*. En kobling er navnet på «paret» med en frivillig og en deltaker. Frivillige rekrutteres ved hjelp av annonsering på www.frivillig.no, og gjennom OSF sine kanaler i sosiale medier. Opplæringskurset som frivillige må følge før oppstart, gjennomføres i samarbeid med Oslo Kriesesenter.

Dersom Oslo Krisesenter vurderer det slik at en kvinne har behov for en ressursvenn etter utflytting, vil kvinnen informeres om tiltaket og bli spurt om hun ønsker å delta. Ønsker hun dette, tar krisesenteret kontakt med OSF og informerer om kvinnen og hennes behov. Deltakeren fyller ut et skjema med informasjon om blant annet familie, interesser og ønsker for ressursvennen, eventuelt sammen med kontaktpersonen på krisesenteret. Koordinatoren vil etter dette starte arbeidet med å finne en egnet ressursvenn. Dersom det lar seg gjøre, forsøker koordinatoren å basere koblingene på eventuelle felles interesser, eller andre behov den voldsutsatte kvinnen har gitt uttrykk for. Noen kvinner kan for eksempel ønske seg en kvinne som er eldre enn dem selv. Etnisk bakgrunn kan også tas i betraktning – noen ønsker en ressursvenn med lik etnisk bakgrunn som seg selv, mens i andre tilfeller ønsker kvinnen det motsatte.

I det første møtet mellom ressursvennen og den voldsutsatte kvinnen, som kalles *koblingsmøte*, er koordinatoren med for å introdusere dem til hverandre og informere om hva som skjer videre. Både deltakeren og ressursvennen undertegner en samarbeidsavtale som inneholder informasjon om koblingens varighet, månedlig tidsbruk, koordinatorens rolle og annet som er nyttig å vite for partene. I denne står det også at relasjonen mellom partene skal være likeverdig. Etter koblingsmøtet er videre kontakt og møtepunkter i stor grad opp til de to personene i koblingen. I tiltakets rammer legges det opp til at partene møtes to til fire ganger i måneden, med en varighet på to til fire timer hver gang. Ressursvennene mottar ingen kompensasjon for arbeidet, men kan få dekket utgifter til aktiviteter sammen med deltakeren.

Evalueringens formål og problemstillinger

Formålet med evalueringen har vært å finne ut hvilke elementer ved tiltaket som fungerer godt i dag, og hvilke som fungerer mindre godt. Oppdragsgiver har uttrykt et ønske om å få vite mer om tiltakets betydning for de involverte, og ta lærdom fra erfaringene med seg inn i videreføringen av tiltaket. På bakgrunn av dette ble følgende problemstillinger formulert for evalueringen:

- Hvilken betydning har tiltaket «Ressursvenn» hatt for voldsutsatte kvinner som har blitt koblet til en ressursvenn i reetableringsfasen? Hva har relasjonen og samarbeidet handlet om, og hvilken nytte opplever kvinnene at de har hatt av å ha en ressursvenn?
- Hvilke erfaringer har de frivillige? Er det sammenfall mellom kvinnenenes og ressursvennenenes perspektiver?
- Virker tiltaket etter hensikten, og er det noe ved tiltaket som bør endres eller forbedres?

Rapportens struktur

I neste kapittel redegjøres det for metoden som er anvendt i arbeidet med evalueringen. Kapittel 3 tar for seg deltakernes erfaringer med tiltaket, mens kapittel

4 omhandler de frivilliges erfaringer. I kapittel 5 diskuteres noen av de viktigste funnene fra de ulike informantgruppene, og mulige implikasjoner av disse. Til sist vil evalueringens sentrale funn løftes frem i et konkluderende kapittel, og jeg vil her forsøke å besvare evalueringens problemstillinger og komme med anbefalinger basert på resultatene i evalueringen.

2 Metode

I dette kapittelet redegjør jeg for den kvalitative metodiske tilnærmingen som ble valgt for evalueringen, samt hvordan den empiriske analysen er blitt gjennomført.

Kvalitative intervjuer – individuelle og i fokusgrupper

Kjernematerialet i evalueringen består av kvalitative intervjuer med deltakere og ressursvenner. Ved hjelp av kvalitative intervjuer kan man få utfyllende informasjon om en informants opplevelser, og har mulighet til å stille oppfølgings-spørsmål dersom han eller hun tar opp temaer som det kan være interessant å utforske videre.

Til sammen ble åtte voldsutsatte kvinner intervjuet. Samtlige ble intervjuet individuelt. Dette skapte en ramme for å fortelle om vanskelige opplevelser uten å samtidig måtte forholde seg til andre enn intervjueren, dersom kvinnen ønsket å dele noe av det hun hadde vært gjennom. Syv av intervjuene ble gjennomført ansikt til ansikt, mens ett ble gjennomført via telefon.

I intervjuene med de frivillige ressursvennene valgte jeg å benytte fokusgrupper. Informantene ble samlet i to grupper på henholdsvis tre og fire personer, og intervjuet sammen. Til sammen ble ni frivillige ressursvenner intervjuet, syv i fokusgrupper og to per telefon (siden et planlagt tredje fokusgruppeintervju ble avlyst).

Fokusgruppeintervjuer er en praktisk metode i korte prosjekter med begrensede ressurser. I denne evalueringen innebar fokusgruppeintervjuer også at informantene fikk ta del i andre ressursvenners erfaringer, noe som ga rom for diskusjon av ulike erfaringer både på et konkret og et mer abstrakt plan. På denne måten ga intervjuene innsikt i informantenes oppfatninger av temaer som ikke nødvendigvis hadde kommet frem i et individuelt intervju. I intervjuer med flere personer samtidig oppstår i mange tilfeller et «common reflective space», som genererer et rikt datamateriale (Bjørnholt & Farstad 2014). Mulige svakheter ved fokusgruppeintervjuer som metode, er at én bestemt diskurs blir dominerende i gruppen, eller at informantene ikke svarer ærlig fordi de ikke vil stille seg selv i et dårlig lys overfor de andre deltakerne (Krueger & Casey 2009). Ved at moderator er oppmerksom på dette og styrer gruppen aktivt, kan de mulige ulempene minimeres.

Tre av intervjuene med deltakere ble gjennomført på engelsk. Tolk kunne tilbys ved behov, men det ble ikke aktuelt fordi samtlige informanter snakket godt norsk eller engelsk.

Samtlige intervjuer med deltakere og ressursvenner ble gjennomført på egnede møterom i NOVAs lokaler. Fokusgruppeintervjuet med gruppeledere ble gjennomført på et møterom i N.K.S.' lokaler sentralt i Oslo. Jeg benyttet en semi-strukturert intervjuguide med forhåndsdefinerte temaer, men med rom for å følge opp

informantenes utsagn. Spørsmålene i intervjuguiden var relatert til to hovedtemaer – relasjonen til den andre personen i koblingen og organisering av tiltaket. I gruppeintervjuene var det lagt opp til at noen av spørsmålene skulle besvares av alle etter tur, for å sikre at alle informantene fikk komme til orde tidlig i intervjuet.

I tillegg til det ovennevnte, gjennomførte jeg intervjuer med enkelte nøkkelinformanter som kunne gi innsikt i arbeidet med prosjektet, både pilotprosjektet i Oslo og på landsbasis. En tidligere og en nåværende koordinator fra OSF ble intervjuet individuelt, og tre frivillige gruppeledere med koordinatorfunksjon fra andre steder i landet ble intervjuet i en fokusgruppe. Til sammen omfatter disse intervjuene fem personer.

Utvalg og rekruttering

Både deltakere og frivillige ressursvenner ble rekruttert via koordinatoren for Ressursvenn i OSF. Det kan være en fordel at potensielle informanter i første omgang blir kontaktet av noen de kjenner – for mange kan dette oppleves tryggere, særlig når det er snakk om intervjuer om sensitive temaer. Det var viktig at informantene forsto at det var helt frivillig å delta i prosjektet, at de ble godt informert om hva deltakelse innebærer, og om prosjektet for øvrig. Koordinatorene fikk utdelt informasjonsskriv, som de videresendte til aktuelle informanter. Informasjonsskrivet beskriver formålet med evalueringen, hvordan intervjuene gjennomføres og behandles, samt informasjon om intervjudeltakernes rettigheter og kontaktpersoner ved behov. Informasjonsskrivet ble også gjennomgått muntlig sammen med informantene i forkant av intervjuet, og signert før intervjuet begynte.

I forbindelse med koordinatorenes arbeid med å rekruttere informanter, var det viktig å understreke at det var ønskelig å få kjennskap til ulike erfaringer med tiltaket, og at det var en fordel at også områdene som kan forbedres løftes frem. Når organisasjonen som evalueres selv står for rekruttering av informanter, er det en risiko for at organisasjonen velger ut personer med utelukkende positive erfaringer å trekke frem. I det endelige utvalget finnes det eksempler på både positive og negative tilbakemeldinger, og selv om de fleste er fornøyde med det meste, er det et fåtall som også delte opplevelser som ble opplevd som triste og ugreie.

Etter å ha kontaktet aktuelle intervjudeltakere leverte koordinatorene lister over personer som kunne tenke seg å delta på intervju. Disse ble så kontaktet for nærmere avtale. For å beskytte informantenes identitet er det kun forskeren som har den endelige oversikten over hvem som har deltatt på intervju, og hvem som valgte å trekke seg.

Det endelige utvalget av både deltakere og ressursvenner er variert med tanke på alder, livssituasjon og yrkesbakgrunn/studier. Et variert utvalg gir et godt utgangspunkt for å få belyst erfaringer med tiltaket fra ulike vinkler. På områder med sammenfallende erfaringer på tvers av disse faktorene, kan vi anta at erfaringene vil gjelde flere og ikke er knyttet til den enkelte informants situasjon. I

rekrutteringen ble det ikke lagt opp til å foreta intervjuer med begge parter i en kobling. Det kan likevel hende at det i utvalget finnes personer som har vært koblet til hverandre, men dette skyldes i så fall tilfeldigheter.

Temasentrert analyse

Intervjuene ble tatt opp på bånd og deretter transkribert, med noen få unntak. To intervjuer med frivillige og ett med en voldsutsatt deltaker er gjennomført sent i prosjektperioden, og fra disse er kun sitater som brukes i rapporten transkribert. Det ble også besluttet å ikke transkribere intervjuene med koordinatorene og frivillige gruppeledere, da disse brukes som bakgrunnsmateriale i rapporten og ikke siteres direkte. Datamaterialet er analysert med en tematisk tilnærming, med inspirasjon fra Braun & Clarke (2012) og Thagaard (2018). Dette innebærer at det er temaene det snakkes om i intervjuene som er fokus for analysen, og ikke den enkelte informants helhetlige historie. Temaene ble utforsket på tvers av intervjuene, og blir dermed belyst fra flere vinkler. Intervjuene ble først lest gjennom flere ganger, for å tilstrebe at konteksten til det som sies ble oppfattet så riktig som mulig.

Personvern og forskningsetiske hensyn

Informantene i denne undersøkelsen har enten selv opplevd vold i nære relasjoner, eller har kommet tett på andre med slik erfaring. Vold i nære relasjoner er et sensitivt tema, og en slik gruppe informanter kan ses som særlig sårbare. Forskeren som gjennomførte intervjuene har lang erfaring med å snakke med mennesker utsatt for vold i nære relasjoner, samt god oversikt over hjelpeapparatet dersom det skulle være nødvendig. Det er viktig å understreke at i arbeidet med evalueringen er det først og fremst erfaringene rundt det konkrete tiltaket som har vært i fokus, og ikke voldshendelsene som kvinnen har opplevd. I intervjuene ble kvinnene innledningsvis bedt om å fortelle kort om situasjonen de var i da de ble tildelt en ressursvenn, slik at forskeren kunne forstå mer av kvinnens bakgrunn og behov. Enkelte ønsket å fortelle noe om volden de hadde vært utsatt for – dette ble det gitt rom for, både for å forstå historien bedre, og for å gi informanten en god intervjuopplevelse.

Som tidligere nevnt, var det koordinatorene fra OSF som i første omgang tok kontakt med potensielle informanter for å høre om de ville delta på intervju. Selv om denne fremgangsmåten ofte anses som fordelaktig når det gjelder rekruttering av informanter til sensitive temaer, er det også enkelte etiske utfordringer knyttet til dette. Det var viktig at informanten forsto at deltakelse er helt frivillig, og ikke noe hun «skylder» personen som rekrutterer som takk for hjelpen hun har fått tidligere. Det var også viktig å formidle tydelig at det ikke ville få noen negative konsekvenser hverken for informanten eller koordinatoren dersom hun valgte å ikke delta, eller dersom hun hadde noe ufordelaktig å si om tiltaket. Selv om OSF bistod med rekruttering, får de ikke innsyn i hvilke informanter som har sagt hva.

I transkripsjonsprosessen ble alle intervjuene anonymisert, noe som innebærer at personopplysninger som kan bidra til identifisering av informanten blir fjernet. I fremstillingen av kvinnenes erfaringer i rapportens resultatdel er ytterligere detaljer som kan bidra til indirekte identifisering endret eller fjernet. I arbeidet med intervjuene har jeg også vært oppmerksom på muligheten for tredjeparts-identifisering, det vil si at det fremkommer identifiserende opplysninger om andre personer som ikke har samtykket til deltakelse. Dette var særlig aktuelt i fokusgruppene med frivillige, der det kunne komme frem opplysninger om personene de frivillige var koblet sammen med. Noe informasjon om kvinnens situasjon og behov var verdifullt for å forstå hva det var ressursvennen kunne hjelpe til med, men det ble understreket at ingen identifiserende opplysninger skulle oppgis. Også her har det vært avgjørende å utføre et grundig arbeid med hvordan resultatene fremstilles i rapporten, for å sikre at det ikke skal være mulig å gjenkjenne enkeltpersoner. Utover dette er sitatene som presenteres i rapporten redigert noe for å sørge for bedre lesbarhet, og engelske sitater er oversatt til norsk.

Evalueringsprosjektet er meldt til og anbefalt av Norsk senter for forskningsdata (NSD), under forutsetning av at kravene om å unngå tredjepartsidentifisering er oppfylt.

Voldsutsatte deltakere og frivillige ressursvenner som deltok som informanter, mottok hver et gavekort på kr. 200,- som en symbolsk takk for deres tid og innsats i forbindelse med intervjuet. Selv om det er fint å kunne gi noe tilbake til informantene som bidrar, kan bruk av virkemidler som kan fungere som et økonomisk insentiv for informanter potensielt være problematisk i noen tilfeller, særlig i møte med sårbare grupper (Brunovskis 2012). Det er uheldig dersom informanter føler seg presset til å delta i en undersøkelse, fordi de opplever at de ikke har råd til å la være. Det ble derfor besluttet at beløpet skulle være lavt, og det ble understreket at dette ikke skulle brukes som et «lokkemiddel» i arbeidet med rekrutteringen.

3 Deltakeres erfaringer

I dette kapittelet vil jeg presentere resultater fra intervjuene med voldsutsatte kvinner som har vært koblet med en frivillig ressursvenn. Tre av kvinnene har bakgrunn fra et ikke-vestlig land, og kom til Norge for å gifte seg med en mann som bodde her. Fem er norskfødte, med norske foreldre. Det er spredning i utvalget med tanke på alder, yrkestilknytning og økonomisk situasjon. To av minoritetskvinnene og fire av de norske kvinnene har barn med ekspartneren sin. For alle kvinnene dreide relasjonen til voldsutøveren seg for det aller meste om det praktiske knyttet til barna, og «trusselsituasjonen» var i utgangspunktet over da de fikk tildelt en ressursvenn. Som vi vil se i de to neste kapitlene er denne grenseoppdragningen imidlertid ikke enkel. For mange kvinner kan perioden etter bruddet oppleves vel så skremmende som å befinne seg i det voldelige forholdet.

I det følgende beskriver jeg først de behov og ønsker kvinnene ga uttrykk for at de hadde da de fikk en ressursvenn. Deretter redegjør jeg for hva de fortalte om relasjonen til ressursvennen, og hvordan de hadde opplevd å være i koblingen. Til slutt i kapittelet presenterer jeg deltakernes oppfatninger av tiltakets organisering, og deres forslag til hva som bør forbedres.

Egne behov og ønsker

Deltakerne hadde litt ulike ønsker når det gjaldt hva de ville få ut av å være med på ressursvennordningen. Ønskene faller i tre kategorier: ønske om emosjonell støtte, om sosialt samvær og om praktisk hjelp. Dette kommer jeg tilbake til senere i kapittelet. Først redegjør jeg for hvordan kvinnene beskrev sin egen situasjon og sine behov i reetableringsfasen.

Ensomhet og manglende støtte i reetableringsfasen

Det kan av flere årsaker være svært krevende å etablere seg på nytt etter en periode på krisesenteret. At denne perioden er en sårbar fase som innebærer en viss risiko for at en voldsutsatt kvinne går tilbake til voldsutøver, ligger til grunn for at tiltaket Ressursvenn ble startet. I intervjuene med de voldsutsatte kvinnene ble de spurt om hvordan perioden etter utflytting fra krisesenteret hadde vært for dem, og hvordan de opplevde sin egen situasjon på tidspunktet da de fikk tildelt en ressursvenn.

Et gjennomgående tema for de åtte kvinnene som ble intervjuet, var en utstrakt mangel på øvrig nettverk. Noen hadde få andre å støtte seg på allerede før bruddet med partneren, mens andre opplevde å miste kontakten med familie og venner i forbindelse med bruddet. Flere av kvinnene med utenlandsk bakgrunn hadde kommet alene til Norge for å gifte seg med partneren sin, og hadde ingen andre bekjente i landet utenom mannens nettverk.

En av kvinnene som kom til Norge for å gifte seg, fortalte at ikke bare det sosiale nettverket, men «alt» annet var mannens, og at forholdet dem imellom bar preg av dette. At det var mannen som hadde jobb, penger, hus og et sosialt nettverk, mens hun ikke hadde noen av delene, førte til at hun opplevde at hun mistet identiteten sin:

Jeg savnet identiteten min, faktisk, på det tidspunktet [...]. Alt det sosiale nettverket var eksen sitt. Så han hadde et sosialt liv, der jeg bare måtte følge med. Hans venner, hans kolleger, hans alt [ler]. Hans penger, hans jobb, hans hus. Alt var hans.

En annen av kvinnene som var i en lignende situasjon, fortalte også om manglende nettverk i Norge. Hun opplevde at det var vanskelig å komme seg «tilbake til normalen» uten et nettverk, og slet med reaksjoner som stress, depresjon og angst. Symptomene var verst når hun var alene. Når hun var sammen med andre, følte hun seg bedre:

Når jeg er travel med mange ting, går ut og treffer folk, så er det bedre. Når jeg er hjemme, og sitter alene... så kommer depresjonen. For eksempel når jeg har ferie fra skolen, så er det kanskje den verste tiden jeg har.

Noen av de norske kvinnene fortalte at de hadde et nettverk, men at det ikke nødvendigvis var personer som de kunne støtte seg på i forbindelse med reetableringen. En årsak kunne være at de tilhørte et bestemt miljø som det ikke lenger var aktuelt å oppsøke. Noen følte at familie og venner ikke forsto dem og ikke klarte å sette seg inn i deres situasjon, og heller ikke kunne hjelpe dem i den posisjonen de var i. En annen årsak til opplevelsen av manglende sosial støtte, kunne være at kvinnen følte hun hadde «slitt ut» familie og venner, og ikke lenger ønsket å belaste dem med sine problemer. En av kvinnene fortalte at hun hadde noen personer i nettverket sitt, men at hun syntes det var vanskelig å prate med dem fordi hun følte skyld:

Jeg var veldig flau over situasjonen jeg var i, egentlig. Jeg følte at jeg burde ha sett at det her var feil fra starten av, vi var tross alt sammen i mange år. Så jeg følte veldig skyldfølelse for at han... skyld for at han hadde gjort det han hadde gjort, på en måte.

Å føle skyld er ikke uvanlig for personer utsatt for vold, og dette kan stå i veien for å hente hjelp og støtte hos andre rundt en. I en slik situasjon kan man føle seg ensom og isolert, selv om man tilsynelatende har et sosialt nettverk på plass. En av kvinnene beskriver en mangel på det hun kaller «ressursfolk», som kan trå til litt ekstra og være en støtte når hun har behov for det.

Flere av kvinnene fikk fortsatt noe oppfølging av enten krisesenteret eller andre deler av det offentlige hjelpeapparatet. Noen deltok på sosiale samlinger hos krisesenteret, gikk til dagsamtaler hos en fast kontaktperson eller fikk noe praktisk

hjelp. Samtidig vil det etter hvert som tiden går kanskje ikke lenger oppleves som naturlig å henvende seg til krisesenteret, noe én informant uttrykte på følgende måte:

Jeg føler egentlig ikke det, for det er jo så mange år siden jeg bodde der, ikke sant. Og jeg føler vel egentlig sånn, når jeg var der på slutten, før jeg fikk ressursvenn at de på en måte... jeg følte meg nesten litt sånn... kanskje jeg ikke er viktig. Altså, at det er andre som har større traumer, og det skjønner jeg også, så det er helt greit det. Men jeg synes det er vanskelig å kontakte de nå. Jeg synes det.

En annen fortalte om en lignende opplevelse av å ha «brukt opp» krisesenteret og andre tilbud hun fikk etter volden hun ble utsatt for. Etter hvert fikk hun også beskjed om at hun heller ikke kunne fortsette hos psykologen hun gikk til, fordi hun var blitt «for frisk»:

Til slutt var det på en måte bare meg. Og jeg gikk til psykolog av og til. Det har jeg også sluttet med, for jeg fikk beskjed om at jeg var for frisk til det [ler litt]. Eller til å oppta den plassen da. Så da var det litt vanskelig, og da var det vel hun på krisesenteret anbefalte at det kunne være greit å ha en sånn ressursvenn da, for å prøve og hjelpe litt til å komme ut i samfunnet igjen.

Alle de intervjuede kvinnene fortalte om en følelse av ensomhet i større eller mindre grad. Kvinnene har ulike historier bak seg og var i ulike situasjoner da de fikk tilbudet om en ressursvenn, men felles for dem var at de opplevde at noe manglet i hverdagen, og at det var tøft å stå mer eller mindre alene i forsøket på å etablere en ny og stabil hverdag. En kvinne fortalte at hun kjente på urettferdigheten i at hun selv ble «lukka inne» og måtte passe på hvor hun oppholdt seg, mens eksmannen kunne «løpe fritt rundt». Selv om kvinnen ikke lengre var direkte truet, var hun fortsatt redd for hva eksmannen kunne finne på. Dette medførte at hun følte seg psykisk og fysisk isolert, og ikke visste hvor hun skulle begynne for å igjen skape seg det hun omtaler som et verdig liv. I denne situasjonen fikk ressursvennen henne til å føle at hun betydde noe:

Å føle at man betyr noe, etter en sånn handling og situasjon. Og det synes jeg er veldig vanskelig, man føler seg helt... ja, man står med et tomrom inni seg, at det er svart/hvitt, og man vet ikke hvilken retning man skal gå.

Utfordringer med å bli kjent med og stole på nye mennesker var også et tema blant flere av kvinnene. En årsak til dette kunne være at de hadde opplevd tillitsbrudd fra ekspartneren gjentatte ganger.

Én var usikker på om hun skulle bli med i tiltaket da det ble foreslått, og om det virkelig var noe hun hadde behov for:

Jeg var jo litt skeptisk til det først da, for jeg tenkte... *Trenger jeg virkelig det?* Men så tenkte jeg, jeg gjør jo faktisk det, fordi jeg har ikke noe særlig

nettverk. Og hun fremla det på en sånn måte, at dette var jo personer som selv ville, ikke sant. Og hadde tid og kapasitet, og da tenkte jeg, ok, hvorfor ikke? Jeg kan i hvert fall prøve det.

Som kvinnen i sitatet over også konkluderte med, ble ordningen med ressursvenner gjennomgående oppfattet som et positivt tiltak da de fikk høre om det. Blant de intervjuede kvinnene var det få som fortalte om tvil eller skepsis i forkant av koblingen. Det kan likevel være verdt å merke seg at måten ordningen presenteres på overfor kvinnen kan ha betydning for om kvinnen ønsker tilbudet eller ikke. For denne deltakeren var det viktig å bli trygget på at det å ha behov for ekstra sosial støtte i en periode etter krisesenteroppholdet ikke var unormalt, og at det å få tilbud om en ressursvenn ikke betydde at det var noe galt med henne.

Ønsker om og forventninger til ressursvennen

Som vi har sett var et manglende sosialt nettverk en av hovedutfordringene for kvinnene jeg intervjuet. Dette innebar at de hadde få personer å søke støtte hos, og at hverdagene kunne oppleves tomme og vanskelig å fylle med meningsfylt aktivitet. Når det gjelder hvilke forventninger kvinnene hadde til ressursvennen, var det å få være sammen med noen og gjøre vanlige, hverdagslige aktiviteter et ønske som flere tematiserte. Det varierte hvorvidt kvinnene hadde behov for eller et ønske om å få snakke med ressursvennen om volden de hadde opplevd. Noen fortalte at de bare ville komme seg videre i livet, og få være «normal» igjen. Andre hadde behov for å prate om volden, reaksjoner på volden og pågående utfordringer med noen som kunne forstå og trøste.

Kvinnenes forventninger og ønsker kan deles inn i tre hovedkategorier: ønske om emosjonell støtte knyttet til voldserfaringene og situasjonen de befant seg i, ønske om sosialt samvær generelt, og ønske om praktisk hjelp. Noen ønsket seg alle tre formene for støtte, mens for andre var det bare aktuelt med én eller to av disse kategoriene, for eksempel var det som nevnt ikke alle som ønsket å snakke om det som var vanskelig.

I eksempelet under ser vi en beskrivelse av forventninger om emosjonell støtte knyttet til det kvinnen hadde opplevd:

En person som forstår da, en som har... Altså – jeg skjønner hvordan du har det. Kanskje bare litt sånn støtte og trøst, så jeg ikke føler meg så alene. [...] Det er jo greit å få lov til å si at i dag så er jeg veldig redd, og jeg føler... Fordi eksen har... Eller nå har jeg opplevd det, og jeg er litt nervøs. At den ressursvennen bare kunne sagt liksom, jeg skjønner at du er litt redd, og at det er jo ikke rart at du føler deg litt utafør, samtidig som de kan være sånn [ler litt], men det går nok bra.

Kvinnen i sitatet overfor ønsket å få hjelp til å sette grenser for sin ekspartner, gjennom å ha noen å sparre med når vanskelige situasjoner oppsto. Egenskaper som omsorgsfull og lyttende, ble trukket frem av flere som noe man ønsket seg i

en ressursvenn. Enkelte nevnte også at de i utgangspunktet ønsket seg en person med litt livserfaring, som gjerne kunne være litt eldre enn dem selv og representere en viss trygghet. Noen ønsket seg heller en på sin egen alder, mens for andre hadde ikke alder noen betydning.

Mens noen uttrykte at de behøvde tid og hjelp til å sortere tanker om det som hadde skjedd, og snakke om volden og forholdene rundt, var det ikke alle som ønsket dette. Noen opplevde at de kom seg raskere videre ved å distansere seg fra det de hadde vært gjennom. En forklarte det slik:

Jeg prøver alltid å ikke snakke om tingene jeg har opplevd. Fordi det er... jeg var ikke en ødelagt person før. Jeg var en fullstendig normal person, jeg hadde selvtillit og alt var fint. Men den personen jeg ble til gjennom den perioden er liksom... jeg vil ikke være den personen.

For denne kvinnen var sosialt samvær det viktigste, og hun ønsket først og fremst noe å fylle hverdagene med. En annen av deltakerne ønsket heller ikke å snakke om volden hun hadde opplevd med ressursvennen, og fortalte at hun i begynnelsen hadde problemer med å føre en «vanlig samtale». Hun opplevde at ressursvennen var flink til å få henne på andre tanker, og få henne til å le:

I denne perioden så snakket jeg aldri om volden. Jeg hadde det såpass elendig at jeg kunne ikke... vi snakket bare om gode ting [...]. I begynnelsen så hadde jeg det veldig dårlig, så jeg klarte ikke helt å få til den vanlige samtalen, jeg kunne heller ikke høre triste ting. [...] Så hun pleide å fortelle masse vitser [ler]. Jeg husker det var en gang mamma var hos meg, så de traff hverandre. Og etter at hun gikk, så sa mamma: *Herregud, ler du alltid så ofte når hun er her?*

Praktisk hjelp i ulike former var også noe flere hadde et ønske om å få hjelp til. Det er ofte mye papirarbeid forbundet med et samlivsbrudd etter vold, spesielt hvis det er barn involvert, og dersom man har behov for økonomisk hjelp eller andre typer bistand eller oppfølging fra det offentlige hjelpeapparatet. Muligheten for å få hjelp med søknader, utfylling av skjemaer og lignende, var noe som spesielt ble trukket frem av kvinnene som hadde utenlandsk bakgrunn. Kvinnen i sitatet under forklarer hvor utmattende det er å forholde seg til et system og et språk hun ikke forstår fullt ut:

Det er så mange ting jeg må løse på en gang. Og fristen for alt er veldig kort – ti dager, femten dager. Så ja, i den situasjonen, hvis noen har mulighet til å hjelpe deg... som kan guide deg eller som kan gjøre papirarbeid eller noe for deg. Kanskje bare ta en telefon eller forklare ting, så hjelper det. [...] Informasjonen som en norsk person kan forstå eller kan finne ut av i løpet av en telefonsamtale, trenger jeg ti eller tyve telefonsamtaler for å forstå.

Resten av kapittelet handler om erfaringene fra koblingene kvinnene har vært i, hva slags hjelp de har fått og hvilke refleksjoner de har gjort seg underveis. Som vi har

sett så langt var kvinnene i litt ulike situasjoner og hadde ulike forventninger og behov før koblingen. Samtidig var ensomhet et sentralt stikkord som gikk igjen blant informantene, og sosialt samvær var kanskje det viktigste behovet. For noen var den emosjonelle støtten viktigst, mens andre la mer vekt på behov for praktisk hjelp.

Relasjonen til ressursvennen

I det følgende belyser jeg hva deltakerne og ressursvennene hadde fylt tiden med, hva slags støtte deltakerne hadde opplevd, og hvilken betydning ressursvennene hadde hatt for deltakerne. Enkelte negative erfaringer løftes deretter frem, for å kunne si noe om hvordan tiltaket kan styrkes ytterligere.

Tid tilbragt med ressursvennen – hva gjør de?

Kvinnene ble spurt hvordan de hadde tilbragt tiden sammen med ressursvennen sin. Aktiviteter som turer, kafébesøk og besøk hjemme hos hverandre gikk ofte igjen. Mange nevnte også at de hadde fått praktisk hjelp, som hjelp til jobb-søknader, visninger eller utfylling av skjemaer. Flere fortalte at de følte seg tryggere ute i byens gater når de var sammen med ressursvennen. Noen var lite kjent i byen eller i området der de bodde, og hadde av forskjellige årsaker vært isolert i tiden sammen med voldsutøver. For noen var det derfor nyttig og fint å kunne spasere rundt i byen og lære nye steder å kjenne. Aktivitetene kvinnene nevnte var for det meste gratis, men noen problematiserte kostnaden ved enkelte aktiviteter som for eksempel kafébesøk. Dette kommer jeg tilbake til senere.

Kvinnene som har barn fortalte at ressursvennene også tilbragte noe tid sammen med barna, og at dette var noe de satte stor pris på. Én fortalte at ressursvennen av og til hentet barnet hennes i barnehagen, og at dette var en kjærkommen avveksling fra å bli hentet av henne. Som hun forklarte, har de andre barna ofte en far, besteforeldre eller andre slektninger som innimellom henter, men for barnet hennes var det «bare» mor året rundt. At barnet kunne bli hentet av noen andre var derfor høyt verdsatt av både mor og barn. En annen fortalte at ressursvennen noen ganger hadde kommet hjem til dem for hovedsakelig å tilbringe tid sammen med barnet. Dette var noe de hadde snakket om og som begge syntes var en god bruk av ressursvennens tid. Det var noen få eksempler på at deltakerne og ressursvennene hadde tilbragt tid med andre personer, som for eksempel venner eller familie av deltakeren. Samværet var imidlertid som regel avgrenset til at deltakeren og ressursvennen traff hverandre alene.

Opplevd hjelp og støtte – ressursvennens betydning for kvinnen

De aller fleste deltakerne var tydelige på at ressursvennen har betydd mye for dem i perioden de har vært gjennom. Støtte i forbindelse med store og små beslutninger, lufting av tanker, og ulike uttrykk for omsorg ble høyt verdsatt. Å få støtte på at det som hadde skjedd ikke var kvinnens feil, og at det ikke var noe galt med henne, var viktig. Kvinnen som siteres under satte stor pris på å få hjelp til å sortere tankene sine:

Hun støtter meg veldig i forskjellige ting. Sånn i forhold til at jeg synes ting er vanskelig å forstå. Jeg har et veldig behov for å forstå ting, at ting skal være logisk. Og får hjelp, bare at hun kan komme, og si det at det her ikke er min feil. Og det er ikke alltid ting er logisk på grunn av psyke, og ja, hjelpe meg den veien da.

Flere deltakere fortalte om en opplevelse av å «miste seg selv». For én var det viktigste behovet å føle seg normal igjen, slik hun gjorde når hun var med vennene sine i hjemlandet. På spørsmål om hva ressursvennen hadde betydd for henne, svarte hun følgende:

Det er faktisk en veldig god ting... å lære å leve igjen, eller som å – føle seg normal. Hver gang jeg er med henne, så føler jeg meg bare som jeg gjorde da jeg var med vennene mine hjemme.

Å bli utsatt for vold kan ofte medføre svekket tro på egen verdi. En følelse av å være annerledes, som kunne bli utsatt for noe slikt, er ikke uvanlig. Å få lov til å føle seg som et «vanlig» menneske, som også har noe positivt å bidra med inn i en relasjon, ble trukket frem av flere som en god opplevelse. Flere hadde funnet glede i felles interesser som for eksempel matlaging. For deltakerne betydde det mye når de følte at deres egenskaper og kunnskap også ble verdsatt av ressursvennen, og at de kunne gjensidig lære av hverandre:

Føler jo at da blir det litt mer at jeg også kan gi av de tingene jeg kan. Det er litt allright for min del. For det er en del jeg kan bidra med også, og det er greit å få en følelse av at en ressursvenn også kan dra noe nytte ut av meg da. For det er kanskje noe jeg kan tilføre de og.

Som jeg har vært inne på var det for flere av kvinnene med barn spesielt betydningsfullt at ressursvennen også tilbragte tid sammen med dem. At barna også kunne få gode opplevelser, og bli kjent med en annen trygg voksenperson, ble satt stor pris på. En av deltakerne beskrev ressursvennen som en venn for både henne og barnet hennes:

Når du har en ressursvenn så har du en venn – for deg, du har en venn for barnet ditt og den familien du har med deg. Så det er fint. Min datter vil alltid møte henne [ler]. Hun spør meg: når skal vi da hjem til henne, og når kommer hun for å leke med meg?

Flere beskrev ressursvennen som en de hadde blitt venninne med, og som var mer opptatt av dem som personer enn det andre personer i hjelpeapparatet var:

Og jeg hadde jo masse andre støttetiltak, men det som var bra med ressursvenn var at da hadde jeg mer fokus på meg, og da var hun mer som en venninne enn for eksempel det saksbehandleren i barnevernet eller kontaktpersonen på krisesenteret var. Jeg snakket jo med dem masse også, men hun [ressursvennen], hun var mest venninna mi. Vi kunne gjøre hyggelige ting sammen, så på film, et eller annet.

Kontrasten til det øvrige hjelpeapparatet, som for eksempel barneverntjenesten og kriesenteret var tydelig for denne deltakeren. Hun var fornøyd med hjelpen og oppfølgingen hun hadde fått av de nevnte instansene også, men for henne var ressursvennen noe annet og noe mer. Relasjonen til ressursvennen ble nærere enn forholdet til andre «hjelpere». Det var deltakerens behov som sto i sentrum for samværet, og det dreide seg først og fremst om å gjøre hyggelige ting sammen.

Negative erfaringer

Selv om deltakerne for det aller meste har hatt gode opplevelser med ressursvennen sin og med tiltaket, var det også noen som fortalte om enkelte negative erfaringer. Jeg har valgt å sammenfatte de negative erfaringene under det kommende avsnittet. To hovedutfordringer som kommer frem, er ressursvenner som opptrer på en måte som oppleves krenkende, og manglende oppfølging fra koordinatoren eller organisasjonen i slike tilfeller. Formålet med å beskrive disse opplevelsene er ikke å påpeke at noen har gjort en mindre god jobb som ressursvenn eller koordinatør, men å trekke lærdom av det som ikke har fungert så godt, og få innspill til hvordan man kan arbeide for å unngå slike opplevelser i fremtiden. Det må samtidig understrekes at vi ikke vet hvordan tilfellene som beskrives ble opplevd fra ressursvennenes eller koordinatorens side, og det må tas høyde for at de kan ha hatt en annen opplevelse av situasjonen enn deltakerne.

Noe av det som kunne bli opplevd som problematisk, var å ikke få snakke med ressursvennen om det som var vanskelig. Én av deltakerne opplevde at kontakten med ressursvennen etter hvert besto mest i «overfladisk prat», og at det ikke var rom for å ta opp ulike problemer hun opplevde. Deltakeren hadde fortsatt mange utfordringer knyttet til det voldelige forholdet hun hadde vært gjennom, og følte at hun ikke fikk dekket behovet for å dele vanskelige erfaringer. Ressursvennen ble mer som en vanlig bekjent, som ikke ga henne den støtten hun trengte:

Det er jo greit det også, fordi at jeg trenger jo absolutt den type folk og, men det er jo ikke noe sånn... Hvor jeg på en måte kan føle den støtten på de tingene jeg går gjennom så mye da, ikke sant. Det ble det jo ikke.

Etter hvert som tiden gikk, opplevde deltakeren at ressursvennen virket mindre og mindre interessert i å være sammen med henne. Dette kunne komme til uttrykk i at ressursvennen glemte å svare på tekstmeldinger, ofte så på klokken da de var sammen, og som regel gikk på minuttet etter to timers samvær. Deltakeren fortalte at dette fikk henne til å føle at ressursvennen så på samværet som en plikt, og ikke noe som hun selv hadde lyst til. Deltakeren fortalte videre at hun er sensitiv overfor slike signaler, og at hun ble lei seg og følte seg som en byrde for ressursvennen:

Jeg har følt lenge på at hun... Har hun egentlig lyst? For det er ikke noe allright for meg å treffe en ressursvenn som egentlig ikke har lyst da. Eller når jeg føler at kanskje hun egentlig heller ville være hjemme og sove... Altså, jeg følte mer at hun gjorde det av plikt da, enn at hun faktisk ville det

selv. Og det er ikke noe jeg har lyst til. Fordi at jeg har jo lyst til å treffe folk som også får noe ut av det selv. Og kanskje syns at det er allright for dem også da, ikke sant.

Deltakeren opplevde i dette tilfellet også at ressursvennen ble stadig mindre forutsigbar å forholde seg til. Det viste seg, i følge deltakeren, at ressursvennen hadde egne utfordringer som preget henne og som gjorde at det ikke var så lett å samtidig ha overskudd til å stille opp for en annen. Dette er noe som kan skje med alle, og det er en forståelig årsak til å trekke seg tilbake i perioder, men det harmonerte dårlig med deltakerens behov for stabilitet og forutsigbarhet. Deltakeren tok det på et tidspunkt opp med legen sin, som anbefalte henne å avslutte relasjonen, fordi det ikke var bra for henne med ustabiliteten som fulgte med relasjonen.

Et annet eksempel på at en relasjon til en ressursvenn ikke opplevdes som god, handlet om samhandlingen dem imellom. Deltakeren fortalte at hun ble oppfattet som sterk og selvgående, blant annet fordi hun hadde god økonomi og ordnet mye av det praktiske på egen hånd. Hun var vant til å gå inn i en rolle som tøff og sterk utad, og som en som satte grenser for seg selv og hva slags oppførsel hun finner seg i fra andre. På grunn av dette fikk hun beskjed fra ressursvennen om at det ikke virket som hun egentlig trengte en ressursvenn:

Da hadde jeg jo satt en del grenser, som jeg var nødt til å gjøre. Og så sier hun at det virker som... det virker som du er så sterk, sier hun til meg. For du sier jo fra om ting, og... *Det virker som om du er så sterk, så du egentlig ikke trenger en ressursvenn da*, sier hun til meg. Og det er... Det var jo ikke sant. Sannheten var at jeg trenger jo det, men jeg trenger ikke å være en underdanig person fordi at jeg får en ressursvenn. Fordi at jeg skal ikke bare la den som er ressursvenn være der oppe og se opp til den, og føle at alt det den sier er riktig. Og på en måte få en sånn autoritær rolle mot meg. Det er jo ikke det jeg ønsker.

Deltakeren ble svært lei seg da hun fikk denne beskjeden fra ressursvennen, og følte seg misforstått. Hun fortalte at hun har gått inn i en slik tilsynelatende sterk rolle helt fra hun var liten og hadde noen vanskelige barndomserfaringer, og at dette var mer en mestringsstrategi enn et uttrykk for hvordan hun virkelig hadde det. Hun fortalte videre at hun har et stort behov for å få lov til å være «den svake» og vise sårbarhet, i og med at hun har gått inn i rollen som «den sterke» hele livet:

Fordi at når jeg opplever at jeg prøver å dele om noe følsomt, og da får en sånn stikking ovenfra og ned, da er det vanskelig for meg å være sårbar. Det er jo det jeg har mye erfaringer med fra før. Fra oppveksten også, når jeg prøvde å vise sårbarhet, så ble jeg dytta ned. Så jeg lærte meg å være tøff, jeg lærte meg å være veldig sterk, være uavhengig. Og derfor så kan kanskje folk tro at jeg er mye sterkere enn jeg er, men jeg er ikke det. Og det er det jeg hadde ønske om å oppleve, å bare få lov til å si noe som jeg er trist for. Få lov til å si at nå er jeg redd. Nå er jeg trist, og at de faktisk

forstår det, uten å komme med sånn ovenfra og ned. Eller si til meg at *nei, men det fikser du for du er så jævla sterk.*

Det er forståelig at deltakerens væremåte kanskje representerte et brudd med ressursvennens forventninger om hvordan en voldsutsatt kvinne er. I dette tilfellet opplevde deltakeren det som sårende at hennes uttrykte behov ble avvist. Hun følte ikke at hun ble tatt på alvor når dette skjedde.

Et tredje eksempel på negative erfaringer var at ressursvennen ga mange råd og forslag uten at deltakeren hadde bedt om det. En deltaker fortalte at det kunne være fint å motta råd kan dersom hun selv spurte, men i møte med ressursvennen ønsket hun bare å få fortelle om det som var vanskelig, og at det ville vært nok:

Det jeg hadde trengt var å få lov til å dele om... Bare få lov til å fortelle noe om hvordan det er. Og så kan det være nok. Ikke at de skal komme med masse sånne råd... [...] Jeg kan ikke bare sitte å høre på masse råd fordi at jeg er trist. Og det er noe med å møte en person som faktisk forstår da. Om de ikke selv er i situasjonen, så i hvert fall kan vise forståelse for det.

Deltakeren fortalte at hun har fått nok av råd tidligere, og at det ikke var det hun var ute etter nå. Hun opplevde at ressursvennen ikke egentlig viste forståelse for henne, og at hun endte med å føle seg som en underdanig person. Deltakeren følte ikke at ressursvennen tok hennes perspektiv:

Men å gi masse råd, det er egentlig å ikke lytte til en person. Det er jo overkjøring, føler jeg... Så det er å liksom tenke på... I stedet for å bare gi sine råd, ikke sant. Tenke på, er man interessert i å faktisk høre noe om hvordan det er ut fra mitt perspektiv. [...] Å få støtte da, og liksom bli løfta litt opp. I stedet for å få massevis av råd. Fordi råd er... Råd har jeg fått så mye av liksom [ler litt].

Samhandling mellom to mennesker er ikke alltid enkelt, og antageligvis mente ikke ressursvennen noe vondt med å gi råd og innspill til deltakeren. Kanskje ble kommunikasjonen mellom dem oppfattet helt annerledes av ressursvennen. Eksempelet tyder likevel på at organisasjonen kan gjøre mer for å bevisstgjøre ressursvennene om at de kan risikere å krenke deltakerne ved å ikke ta dem på alvor. Deltakeren opplevde i dette tilfellet en «ovenfra og ned»-holdning, som ikke fikk henne til å føle seg bedre. Selv om det fra organisasjonen sin side er et mål om at relasjonen skal være likeverdig, er dette en noe skjør balanse som lett kan forskyves. Det er vanskelig å komme helt bort i fra at utgangspunktet for relasjonen er at den ene har et ekstra behov for sosial støtte i den aktuelle perioden, mens den andre skal være den som tilbyr dette. Flere av de frivillige satte ord på tanker om at relasjonen var noe ujevn, noe jeg kommer tilbake til i neste kapittel.

Organisering av tiltaket

Jeg vil her trekke frem noen av tilbakemeldingene som kan knyttes til hvordan tiltaket er organisert, og forslag til forbedringer og videreutvikling som kom frem i intervjuene med deltakerne. Noen av deltakerne hadde inntrykk av at opplæringen og forberedelsene av ressursvennene kunne vært bedre, og savnet tettere oppfølging av dem som deltakere underveis. Noen trakk også frem utfordringer med økonomi knyttet til aktiviteter, og det ble foreslått at organisasjonen arrangerer felles aktiviteter for deltakere og ressursvenner sammen.

Arbeidet med koblingen og opplæring av ressursvennene

I delen om erfaringer med tiltaket som ikke var så gode, var et viktig poeng at ressursvennene bør ha nok tid i hverdagen til å kunne tilbringe den avtalte tiden sammen med deltakeren. I tillegg ble evne og mulighet til å skape stabilitet og forutsigbarhet trukket frem som viktige hos personer som ønsker å være ressursvenn:

Det jeg har tenkt ut i fra mine erfaringer er at kanskje man bør tenke litt gjennom, før man melder seg som ressursvenn, om man faktisk har tid. Jeg tror at for mange av de menneskene, sånn som for min del, jeg har masse traumer. Så det viktigste man trenger er stabilitet. Og forutsigbarhet. Det er svært viktig. Altså, jeg tenker... Det ligger litt i ordet *ressursvenn* også, når du melder deg som en ressursvenn så bør du på en måte... [...] Selv om man har aldri så lyst, må man tenke, *har jeg faktisk tid til dette her*. Har jeg tid til å sette av to timer én gang i uka? Det er det første man bør tenke.

Deltakeren var usikker på om ressursvennen hadde blitt godt nok forberedt på forpliktelsene det innebærer å være ressursvenn. Et annet ønske fra en deltaker med varierende erfaringer, var at ressursvennene må ha enda bedre kunnskap om vold og traumer, herunder psykisk vold, og at voldsutsatte kan oppleve det som vanskelig å stole på nye mennesker. Det ble også poengtert at ressursvennene bør være forsiktig med å kommentere eller kritisere personlighetstrekk, fordi disse kan være en konsekvens av eller bli forsterket av vanskelige opplevelser.

Tettere oppfølging underveis

Det vil som nevnt være vanskelig å gardere seg mot at noen kan føle seg dårlig behandlet, men at dette fanges opp og følges opp i etterkant, vil trolig kunne bøte en del på en dårlig opplevelse. Deltakeren som er sitert under opplevde, som beskrevet over, at den frivillige ikke lenger ønsket å være ressursvenn for henne, blant annet begrunnet i at hun ikke mente deltakeren hadde behov for tiltaket. Hun var ikke enig i dette selv, og ble lei seg da det skjedde. Deltakeren mener at noe som kunne hjulpet på denne opplevelsen, var dersom hun hadde blitt kontaktet av noen fra organisasjonen etter at ressursvennen trakk seg:

Det hadde jo vært greit hvis noen hadde kontaktet meg etter det som skjedde når hun andre [ressursvennen] ringte og sa i fra om dette her. Så syns jeg jo det hadde vært greit hvis hun hadde ringt og spurt hvordan det gikk da. For jeg syns jo det var litt trist. Og kanskje foreslått... ja, noe nytt eller en ny [ressursvenn]. Selv om jeg er veldig [ler litt] usikker på det nå, men... Men det hadde jo vært greit hvis noen hadde tatt kontakt, jeg syns jo det. Fulgt litt opp da.

Deltakeren fortalte at stoltheten hennes hindret henne i å ta kontakt med koordinatoren selv, men at hun hadde satt pris på om hun hadde fått en telefon. Vi har ikke her mulighet til å få de andre involverte personenes side av denne saken, men deltakerens fortelling kan indikere at oppfølgingen fra organisasjonens side kunne vært tettere i dette tilfellet.

Hensyn til økonomi og ønske om felles aktiviteter

Flere av deltakerne tok opp at det kunne være utfordrende å delta på ulike aktiviteter på grunn av en stram økonomi. Tiden sammen med ressursvennen ble først og fremst fylt med kostnadsfrie eller rimelige aktiviteter, men enkelte ganger ble det foreslått noe dyrere, som det kunne være vanskelig å si nei til. Dette kunne også henge sammen med at det kunne være utfordrende å finne på noe å gjøre hver gang. Det ble foreslått å arrangere felles aktiviteter for koblingene, blant annet for å avhjelpe dette problemet:

Jeg synes de burde planlegge noen aktiviteter som kunne være litt som Nettverket på krisesenteret.³ Kanskje organisasjonen som driver frivillig-programmet, også kunne arrangere noen sånne aktiviteter. Fordi det er liksom... nå får jeg hjelp fra NAV, og budsjettet mitt er veldig begrenset, så når jeg går ut må jeg tenke flere ganger på hva jeg kan og ikke kan bestille. Så jeg synes de burde ha i tankene at mange, som meg, har økonomiske utfordringer.

Deltakerne fremhevet også andre fordeler ved å treffe andre koblinger sammen. Ved å møte andre personer i samme situasjon, kan man lære noe og få innsikt i forskjellige løsninger eller valg som folk har tatt, slik en av deltakerne sa det:

Ja, jeg synes det er bedre hvis du møter andre personer i tillegg, fordi... med alle du møter lærer du noe nytt. Kanskje du for eksempel kan forstå situasjoner som angår dem, og hvilke løsninger de har valgt for seg selv.

Deltakerne foreslo at samlingene kan ta form av felles middagslaging, eller andre treff med fokus på det sosiale. Det ble også foreslått at det kunne arrangeres ulike typer kurs for både deltakere og ressursvenner, som for eksempel malekurs, ernæringskurs eller yogakurs.

---

3 Sosialt treff for tidligere beboere ved Oslo Krisesenter.

Oppsummering

Deltakerne hadde få andre mennesker å søke støtte hos i perioden etter de hadde bodd på krisesenteret. De hadde behov for å få forståelse og støtte i situasjonen sin, og enkelte ønsket seg i tillegg praktisk hjelp. De aller fleste deltakerne opplevde at ressursvennen de ble koblet til støttet dem på ulike måter, for eksempel ved å påminne dem om at det som hadde skjedd ikke var deres feil, og ved å få være «normal» igjen. Gjennom samværet kunne de også føle at de selv hadde en verdi. Flere beskriver ressursvennen som en ny venninne, som også kunne få betydning for deltakerens barn. Kun noen få hadde enkelte uheldige opplevelser, og av de intervjuede var det særlig én deltaker som satt igjen med en negativ totalopplevelse etter å ha deltatt i tiltaket. Samlet peker deltakernes erfaringer mot at god opplæring av ressursvennene og oppfølging av deltakerne ved vanskelige situasjoner underveis kan bidra til å forhindre slike opplevelser i tiden fremover. Deltakernes erfaringer tyder også på at kostnadene ved aktiviteter kan bli for høye, samt at det kan være en idé å arrangere flere sosiale treff, der deltakerne også kan treffe andre kvinner i samme situasjon.

4 De frivilliges erfaringer

I dette kapittelet vil jeg presentere erfaringene de frivillige ressursvennene formidlet gjennom intervjuene. Det varierte hvor lang fartstid de hadde som ressursvenn, og hvorvidt de var i en aktiv kobling eller ikke. Noen var med i oppstarten av pilotprosjektet, mens andre nylig var rekruttert. Noen få hadde vært i flere koblinger av kortere eller lengre varighet. I utgangspunktet er koblingen ment å vare i ni til tolv måneder, men paret står fritt til å fortsette relasjonen også etter denne perioden. Noen delte derfor enkelte erfaringer også fra tiden etter de var ferdig som «formelle» ressursvenner. De fleste ressursvennene var mellom 25 og 35 år, men det var også noen som var eldre. Fire hadde innvandrerbakgrunn, tre av dem fra europeiske land. De aller fleste ressursvennene var enten studenter eller i full jobb, innenfor ulike yrkesgrupper. Flere av ressursvennene hadde vært koblet med en kvinne fra Bokollektivet, Oslo Krisesenters avdeling for personer som er tvangsgiftet eller står i fare for å bli det, og som ofte er truet av flere eller andre enn sin ekspartner.

I kapittelet presenteres de frivilliges erfaringer knyttet til to hovedtemaer, først relasjonen til den voldsutsatte kvinnen og rollen som ressursvenn, og deretter tiltakets organisering.

Relasjonen til deltakeren og rollen som ressursvenn

Ressursvennene som ble intervjuet hadde gjort seg mange tanker om den spesielle relasjonen mellom de to partene i koblingen, og den til tider krevende rollen som ressursvenn. Dette belyser jeg senere. Først presenterer jeg de frivilliges motivasjon for å bli ressursvenner, samt deres oppfatning av deltakerens behov da de ble kjent.

Motivasjon – et ønske om å bidra med noe

Jeg ønsket å undersøke hva slags motivasjon ressursvennene hadde for å bli med på tiltaket som frivillig. Ressursvennene fortalte at de så på dette som en god måte å bidra på, for å gjøre en forskjell for noen som har det vanskelig. Å være til stede for en voldsutsatt kvinne ble sett på som en meningsfylt aktivitet ved siden av jobb eller studier. Noen fortalte at vold mot kvinner var et tema de brant for, og noen trakk frem feminisme som en viktig årsak til at det var akkurat dette de ønsket å engasjere seg i.

Det varierte hvor mye kunnskap kvinnene hadde om vold i nære relasjoner før de meldte seg som frivillig, men flere hadde kjennskap til fenomenet – enten gjennom personlig interesse, studier eller bekjente som har vært utsatt for vold.

De frivilliges opplevelse av kvinnenes behov

Ressursvennene ble i intervjuene bedt om å kort fortelle om hva slags behov kvinnen de var koblet sammen med hadde. De aller fleste fortalte at deltakeren hadde få andre mennesker å støtte seg på og var ensom eller isolert i større eller mindre grad, og at hun hadde lite kontakt med familie og venner. Dette samsvarer med de voldsutsatte informantenes beskrivelse av sin egen situasjon. Ensomhet og manglende sosial støtte gikk igjen som et hovedtema blant både deltakere og frivillige. Dermed var det å ha noen å prate med, og noen å finne på ting sammen med i hverdagen, viktige behov for kvinnene. Noen av kvinnene hadde i følge ressursvennen behov for å prate en del om volden de hadde vært utsatt for, eller det som opplevdes som vanskelig i situasjonen de var i nå, mens andre heller ville prate om hverdagslige temaer. For noen var det en gradvis overgang mellom disse to. I tillegg har det for mange kvinner vært lite rom for å finne ut av egne interesser, og mange har kanskje som en del av voldsbildet hatt liten frihet til å ta egne valg, slik ressursvennene forstår det. En av dem uttrykker det slik:

Jeg tenker at dette prosjektet kan være en sosial støtte som gjør at det kanskje ikke er så attraktivt å gå tilbake til den relasjonen som ikke har fungert da. For sånn som når alle de sosiale relasjonene dreier seg rundt det som har vært [relasjonen til voldsutøver], og også at for veldig mange så har jo det å være litt selvstendig, og gjøre ting som vi [som ikke er i voldelige relasjoner] ser på som en selvfølge, har jo forsvunnet og har bevisst blitt tatt fra dem. Men at du har noen i livet ditt som viser deg hva du gjør på en vanlig tirsdag. Går på kino, drikker kaffe, går tur eller...

I en slik situasjon kan det å «vise hva man gjør på en vanlig tirsdag» være med på å hjelpe kvinnen til å finne (tilbake til) en mer eller mindre normal hverdag, mener denne ressursvennen.

Bedre kjennskap til norsk kultur ble også nevnt av noen som viktige behov for deltakerne med utenlandsk opprinnelse, i tillegg til å bli fysisk bedre kjent i byen de kanskje ikke hadde fått utforsket i noen særlig grad. Utover dette var det særlig behov for praktisk hjelp som ble trukket frem av ressursvennene. Det kunne dreie seg om å oversette brev de hadde fått, følge på visninger og annen bistand knyttet til å etablere seg på nytt.

Relasjonen til deltakeren – et krevende balansearbeid

Relasjonen mellom deltakeren og ressursvennen vil ta forskjellig form basert på de to personene som inngår i relasjonen, og i intervjuene var det mange eksempler på at relasjonen kunne ta ulike former. Noen av de frivillige poengterte at kvinnen de ble koblet med etter hvert ble en venninne, men dette var ikke tilfelle for alle. Jeg kommer tilbake til ulike måter å utøve rollen som ressursvenn på, men vil først se nærmere på elementer ved relasjonen til den enkelte deltakeren som ressursvennene satte ord på i intervjuene.

Åpenhet og tillit

De aller fleste fortalte at de hadde kommet nært innpå deltakeren, og at til tross for at det varierte hvor mye de fortalte om volden og situasjonen sin, fikk de innblikk i en hverdag som ofte var ganske annerledes enn sin egen. Flere hadde blitt overrasket over hvor godt de kom overens, selv med tilsynelatende svært forskjellig bakgrunn. De som hadde vært i en kobling med noen fra et annet land, trakk frem at de hadde lært mye om en annen kultur, og fått utvidet horisonten sin. For noen ble språket opplevd som en utfordring som sto i veien for å bli så godt kjent som de hadde ønsket. I noen tilfeller kunne dette føre til misforståelser.

Det var få av de frivillige informantene som hadde benyttet noen bestemte strategier for at deltakeren skulle oppleve tillit til dem, og dette ble omtalt som noe som kom av seg selv så lenge man var «var seg selv», og var åpen og interessert overfor den andre. En informant fortalte at hun hadde vært langt mer åpen med deltakeren enn det hun vanligvis var med nye bekjente, og fortalte at dette bidro positivt til en trygg relasjon mellom dem:

Bare være meg selv, hadde ingen taktikk, men har vært veldig åpen. Alt hun spør meg om svarer jeg på, vanligvis ville jeg vært mer reservert, men nå bare pøser jeg ut. Det har ikke vært noe sånn graverende, men det er ikke skummelt å spørre meg om hvordan det funker i mitt liv, bare være åpen.

At deltakeren kunne være åpen med ressursvennen om sine utfordringer og tanker om stort og smått, ble trukket frem som et viktig mål av ressursvennene jeg intervjuet. Når det gjelder tiltakets overordnede mål, at de voldsutsatte kvinnene ikke skal gå tilbake til voldsutøver, var det noen eksempler på at dette hadde vært et tema kvinnen hadde tatt opp med ressursvennen. For én kvinne hadde det dreid seg om refleksjoner rundt at livet alene var tøft, og at hun savnet familie og venner som hun av sikkerhetsmessige årsaker hadde vært nødt til å bryte med. Kvinnen omtalt i sitatet under levde på kode 6, et sikkerhetstiltak iverksatt av politiet som innebærer blant annet sperret adresse og et nytt navn (Eidheim 2007):

Hun betaler en veldig høy pris, fordi det er hun som har fått en ny identitet, hun kan ikke bruke navnet sitt engang, hun kan ikke ha kontakt med noen av vennene sine eller familien sin. Hun måtte bryte alle bånd, og det synes hun var veldig tøft, så hun lurte på om det virkelig var verdt det... og hun vet at hvis hun hadde dratt tilbake hadde han drept henne, men man får jo sånne tanker, man blir litt usikker innimellom, om det virkelig er verdt det å leve sånn.

Det var flere eksempler på at deltakere hadde hatt lignende tanker, og vært åpne om det. I eksempelet over var ressursvennen bekymret for om kvinnen hadde konkrete planer om å gå tilbake, men de fikk snakket mye om det, og bekymringen ble gradvis mindre. I dette tilfellet hadde ressursvennen vært i tvil om hvorvidt hun burde kontakte krisesenteret, noe hun opplevde hun hadde fått beskjed om å

gjøre⁴. I samarbeidsavtalen som i skrivende stund er i bruk av OSF, er det spesifisert at den frivillige ikke har taushetsplikt overfor koordinator. Dette kan innebære at den frivillige viderefremidler bekymring rundt kvinnen videre til koordinator, som deretter kan drøfte bekymringen med krisesenteret. Utfordringer knyttet til denne ordningen vil jeg gå nærmere inn på i diskusjonskapittelet.

Ressursvennen i det forrige sitatet var redd for at deltakeren ville oppleve det som et tillitsbrudd dersom hun kontaktet krisesenteret, og at hun ikke kunne betro seg til eller stole på henne. Hun fortalte videre:

Jeg husker at jeg ble så usikker, og tenkte at jeg skulle ringe og si ifra, for vi skulle jo det, men jeg følte at hun bare ville dele og være åpen med meg om tankene sine, jeg opplevde ikke at hun ville *gjøre det*.

Det er forståelig at dette kan oppleves som et vanskelig dilemma, der man på den ene siden ønsker å bevare tillitsforholdet til den andre kvinnen, samtidig som man føler på ansvaret for kvinnens sikkerhet. Balansen mellom å «følge instruksene» og å gjøre det de følte var mest riktig overfor deltakeren, var krevende. En av de andre ressursvennene som hadde vært i en lignende situasjon sa følgende:

Jeg følte jo at nå er det... Det blir mye ansvar. At det var forbi min kunnskap om hvordan man skal håndtere... Jeg ble veldig usikker på hva som er lurt å si og ikke si i såne situasjoner, så det var utfordrende da.

Den frivillige i sitatet under kunne ikke huske å ha fått noen instruks om hva hun skulle foreta seg dersom deltakeren ønsket å dra tilbake, men hadde fått noen råd om hvordan hun kunne forholde seg til prat om voldsutøveren generelt:

Jeg kan ikke huske noen spesifikk info om hva vi skal gjøre hvis en kvinne begynner å snakke om at hun vil tilbake til voldsutøveren. Men det vi fikk informasjon om var at det hjelper veldig sjelden å snakke stygt om voldsutøveren, for det er jo et kjærlighetsforhold eller familieforhold som er preget av et stort spenn da. Så å lytte mer enn du kommer med noen av dine egne meninger.

Som informanten i det nest siste sitatet setter ord på, kunne det være vanskelig å vite hva man skal si og ikke si i en slik situasjon. Som vi ser i det siste eksempelet er det altså noen som er blitt rådet til først og fremst å lytte, og at man kanskje ikke trenger å komme med noen konkrete råd – i alle fall ikke før det eventuelt etterspørres.

«Ujevn» relasjon?

En av informantene tok opp at relasjonen opplevdes noe «skjev», da deltakeren tok lite initiativ selv og det meste foregikk på ressursvennens premisser. I tillegg

---

4 I følge Oslo Sanitetsforening har det ikke blitt gitt en slik instruks, og de frivillige skal kun forholde seg til koordinator ved bekymring for en kvinne.

ga deltakeren uttrykk for å være veldig takknemlig for alt de fant på, til tross for at ressursvennen forsto at hun ikke var helt komfortabel med alle aktivitetene hun hadde tatt initiativ til:

Hun takker jo for alt, og synes alt er helt fantastisk, og det er jo også litt vanskelig. Man må jo kunne si når ting ikke er helt topp også. Jeg tror det er det at hun er redd for at... Sånn som [aktivitet de hadde gjort sammen], jeg skjønnte at det ikke var helt topp, men likevel sier hun sånn "tusen, tusen takk for at du tok meg med hit, og..."

Intervjuer: Så hun er veldig takknemlig for alt du gjør?

Ja, og jeg ble forberedt på det på forhånd også, at det er en typisk ting da. Som et resultat av det regimet hun har levd under, at hun sikkert føler at hun må takke, og er redd for å si noe feil.

At deltakeren tok lite initiativ selv, og at ressursvennene sto for planlegging av treffene, var noe flere hadde opplevd:

Det gjør at alt ansvaret er på meg for å avtale ting og jeg må liksom alltid... Vi avtaler noe og så må jeg minne henne på det dagen før og en time før, så det er veldig sånn at jeg må følge opp. Og ja, det er en del av min rolle også, men kanskje relasjonen hadde blitt litt mer likeverdig hvis hun innimellom sa «Hei, skal vi møtes på tirsdag?».

Selv om det på den ene siden ble opplevd som litt «tungt» å måtte dra i gang treff og aktiviteter, ble det samtidig bemerket at det også kunne bidra til å gjøre planleggingen av egen hverdag enklere. Det var også eksempler på at noen deltakere i enkelte tilfeller hadde ytret ønske om å treffes på svært kort varsel, eller at de hadde ringt for å prate på tidspunkter som passet dårlig eller ble opplevd som upassende av ressursvennen. Flere av de frivillige fortalte at de vegret seg for å avvise deltakeren, men at det samtidig var viktig for dem at enkelte grenser ble opprettholdt, og at det ikke føltes greit å bli kontaktet når som helst. Å finne en balanse som føles ok for begge parter ser ut til å være et viktig stikkord også her.

Rollen som ressursvenn

Under intervjuene tegnet det seg ulike bilder av hvordan rollen som ressursvenn kunne utøves. Noen av ressursvennene var opptatt av å formidle at kvinnen hadde blitt en god venninne, som de selv hadde mye glede av å treffe. Én fortalte at hun håpet at deltakeren ikke trodde at dette «bare var en jobb» for henne. Hun fortalte videre:

Nå snakker vi egentlig om alt mellom himmel og jord. Hun er veldig reflektert, og har mange interesser, hun elsker psykologi og bøker, så vi har jo mange like interesser, og prater egentlig om alt. Om gutter og egentlig alt mulig, og hun spør meg om råd og... så ja, jeg føler at vi har blitt venninner, at hun har tillit til meg og.

Andre beskrev seg selv «mer som en ressurs enn en venn», og at det hadde vært givende å være til hjelp, men at det likevel var noe annet enn et typisk venninneforhold:

Jeg har ikke kontakt med min første kobling i dag, det ebbet ut, men vi hadde ikke sånn veldig kjemi heller, men likevel var det ekstremt givende fordi jeg hjalp henne mye. [...] Så jeg følte meg mer som en ressurs enn en venn, men det var likevel ekstremt givende å være med henne, så jeg følte at jeg også vokste.

Hvilken rolle ressursvennen inntok i løpet av koblingen, varierte i de ulike relasjonene. Faktorer som hvilke behov og ønsker deltakeren hadde, hva ressursvennen selv ønsket å bidra med, samt kjemien mellom de to partene i relasjonen var med på å påvirke forholdet mellom dem. Én av ressursvennene opplevde at hun inntok en form for morsrolle overfor deltakeren, siden det var stor aldersforskjell mellom dem, og hun opplevde at det var det deltakeren hadde behov for.

Én poengterte at rollen som ressursvenn på noen måter kanskje var enklere å forholde seg til for den voldsutsatte kvinnen, enn andre nye relasjoner. Premissene og bakgrunnen er gitt på en litt annen måte enn når man blir kjent med noen på andre måter:

I og med at jeg har blitt venn med henne gjennom ressursvenn [tiltaket], så visste jeg på forhånd at hun hadde det vanskelig og at hun var en voldsutsatt kvinne, så hun følte veldig tidlig at hun kunne være ærlig med meg om sin historie, og det har hun ikke følt tidligere, for hun har jo måttet beskytte sin identitet. Mens med meg så kunne hun være åpen om alt, og jeg tror det var veldig befriende for henne, at hun kan være seg selv. Bortsett fra å si navnet sitt, men hun kan jo egentlig si alt til meg.

Samtidig var det å markere et skille til øvrige deler av hjelpeapparatet noe av det som kunne oppleves som utfordrende med rollen som ressursvenn. Noen fortalte om en viss rolleforvirring, og at de ble sett på som «enda en hjelper», der deltakeren kanskje ikke fullt ut forsto forskjellen fra de andre hun hadde fått hjelp av i løpet av den siste tiden. Dette kunne komme til uttrykk i det ressursvennen så som urealistiske forventninger til hva hun kunne bidra med eller delta på:

Det er noen forventninger om at jeg kan stille opp døgnet rundt omtrent, og jeg har forståelse for at situasjonen til hun jeg er ressursvenn for er krevende, og det har vi liksom konsensus om, men i mitt hode så er ikke jeg... Det er ikke en døgnåpen tjeneste.

I slike tilfeller blir en rolle- og forventningsavklaring viktig, som jeg vil komme tilbake til senere i delen som omhandler organisering av tiltaket. Koblingsmøtet, det første møtet mellom deltaker og ressursvenn, foregår sammen med koordinator og kan være en god arena for å avklare slikt.

Tiltakets betydning for ressursvennene

Uansett hva slags erfaringer de frivillige hadde gjort seg, og hvordan relasjonen til den voldsutsatte kvinnen hadde blitt, satte alle ressursvennene ord på at det å være med på tiltaket hadde vært givende i en eller annen grad. Det å få innsikt i en annen hverdag og større forståelse for andre mennesker ble fremhevet, i tillegg til at det opplevdes bra å være til hjelp for noen andre. Små ting som å sende en melding og spørre hvordan det går ble satt stor pris på, og selv om mange kjente på ulike dilemmaer og utfordringer underveis, ga de aller fleste i intervjuene uttrykk for at de var glade for at de hadde meldt seg som frivillig.

Organisering av tiltaket

De frivillige var generelt stort sett fornøyde med hvordan tiltaket var organisert, men de fleste hadde også gjort seg noen tanker om hva som kunne vært bedre eller annerledes. I fokusgruppeintervjuene ble det brukt en del tid på å diskutere ulike mulige forbedringer eller løsninger på problemer ressursvennene hadde opplevd selv. I det følgende redegjør jeg for de mest fremtredende temaene knyttet til organisering – ønske om mer opplæring om vold og hvordan håndtere vanskelige situasjoner, den viktige forventningsavklaringen og noe mer oppfølging underveis i frivilligperioden.

Kurs og opplæring – bedre utrustning til vanskelige situasjoner

De frivillige som ble intervjuet hadde som tidligere nevnt deltatt på det obligatoriske opplæringskurset i ulike tidsperioder. Det har i tiden som er gått siden oppstart vært endringer i kurset som holdes, og hvordan dette er lagt opp. Ressursvennene hadde derfor litt ulike oppfatninger og meninger om hva som manglet, og hva de hadde lært om. Det må også tas høyde for at noe av informasjonen kan ha blitt glemt av kursdeltakerne, siden det trolig var mye ny informasjon å forholde seg til på en gang. Vi vil likevel gi noen eksempler på temaer som de frivillige etterlyste.

Flere ønsket seg noen flere «verktøy» til å håndtere ulike situasjoner som kunne oppstå. Det kunne dreie seg om å vite hva man skulle si dersom kvinnen vurderte å dra tilbake til voldsutøver, slik jeg har vært inne på, men også andre situasjoner kunne oppleves vanskelige. Flere hadde opplevd at deltakeren fikk traume-reaksjoner eller ble akutt syke, og at de ikke visste hva de skulle gjøre. Enda mer kunnskap om traumer og reaksjoner på vold, og hva man kan gjøre for å hjelpe, ble derfor etterlyst. En av informantene sa følgende om kurset:

Vi fikk veldig mye informasjon om krisesenteret på kurset, og det var for det meste statistikk [...] som var veldig interessant å høre på, men praktisk sett var det ikke veldig nyttig. Vi gikk ut i feltet uten... For meg var det i hvert fall sånn, at jeg ikke forsto helt hva vi skulle gjøre. [...] For meg var det veldig vanskelig å forstå grenser. Som de sa på kurset, at for eksempel kan dere gå ut og spise sammen, eller ta en kopp kaffe, eller gå på kino. Så det var liksom tre, fire eksempler på hva vi kan gjøre sammen, men i realiteten kan det skje så mye mer, ikke sant, og hvordan skal vi svare på det eller reagere på det, så det var litt vanskelig for meg.

Det ble også etterlyst mer informasjon om hva man skulle gjøre dersom man følte seg utrygg, for eksempel hvis ekspartneren skulle dukke opp på gaten eller hjemme hos deltakeren. Det var ingen av de intervjuede ressursvennene som hadde opplevd direkte truende situasjoner, og det var ingen som ga uttrykk for stor bekymring rundt dette, men flere hadde tenkt over at de ikke visste hva de skulle gjøre dersom det faktisk hadde skjedd. En sa følgende:

Hun hadde voldsalarm, så hvis noe hadde skjedd vet jeg i hvert fall at vi bare kunne trykke på den, men vi fikk ikke noe informasjon om hva vi skulle gjøre hvis for eksempel mannen dukker opp og begynner å slå eller si stygge ting til henne, så vi fikk ikke noe informasjon om hvordan vi skal reagere. Skal vi beskytte, skal vi ringe politiet, skal vi løpe av gårde? Så det syntes jeg var litt rart, spesielt hvis du vet at de som har alarmen er i fare på en måte, ikke sant.

En av ressursvennene hadde ved ett tilfelle blitt med til deltakerens tidligere bolig (der voldsutøveren fortsatt bodde) for å hente noen av kvinnens eiendeler. Selv om hun ikke hadde følt seg truet i denne situasjonen, fortalte hun at det likevel var et visst ubehag knyttet til dette, og at hun var usikker på om det egentlig var «innafor».

Viktige forventningsavklaringer i koblingsprosessen

Når det gjelder prosessen med å bli koblet sammen med den andre kvinnen, var det også her litt ulike erfaringer. Noen etterlyste en mer aktiv bruk av informasjonen de hadde gitt om seg selv, som interesser og lignende, men de frivillige ga også uttrykk for forståelse for at dette av praktiske hensyn ikke alltid lot seg gjøre. Noen opplevde at de måtte vente lenge på å bli koblet sammen med noen, og at de fikk lite informasjon i denne perioden.

Koblingsmøtet er det første møtet mellom deltaker og ressursvenn, der også koordinator er til stede. Dette er en naturlig arena for tidlig rolle- og forventningsavklaring, men kan i følge flere av de intervjuede ressursvennene utnyttes enda bedre til dette. Det var varierende beskrivelser av innholdet i koblingsmøtene, og det ble av flere opplevd som litt kort og lite informativt. Det ble sett som viktig å få avklart for eksempel tidsbruk i løpet av en uke, når på døgnet det er greit å bli kontaktet, og hva slags aktiviteter eller hjelp man synes det var i orden å bidra med. Selv om en del av utformingen av relasjonen vil skje underveis sammen med den andre parten, mente flere ressursvenner at det kunne være greit at koordinator formidler den viktigste informasjonen om ressursvennens grenser. En av de frivillige ga uttrykk for at dette manglet, og uttalte følgende i forbindelse med det hun opplevde som urealistiske forventninger om å stille opp på svært kort varsel:

Jeg er ikke en *sånn* hjelper. Det er ikke jobben min, det er et frivillig initiativ, og det er jo noe med formen på prosjektet også, det er jo ganske løst. Så hun forstår ikke helt min rolle.

En annen fortalte at hun hadde vært i en svært kortvarig kobling med en deltaker som «ikke helt skjønnte hva hun skulle med ressursvennen». Dette er trolig ikke noe omfattende problem, men det kan likevel nevnes at faktorer som at begge partene i koblingen er motiverte og vet noe om hva de går til, ser ut til å være viktig for en vellykket kobling.

Noen av ressursvennene etterlyste en form for kontrakt som kunne undertegnes av alle parter i koblingsmøtet, der ulike rutiner og retningslinjer tydeliggjøres for både deltaker og frivillig. Dette var det også en deltaker som etterlyste. Det ble argumentert med at dette ville klargjøre hva man hadde å forholde seg til, og at det kan være vanskelig å huske alle detaljer i informasjon som kun blir gitt muntlig. Dette er nå på plass i form av en samarbeidsavtale, og alle nye koblinger skal underskrive en slik kontrakt. Det er uvisst om ressursvennene som etterlyste dette begynte som frivillig før rutinen med underskriving av samarbeidsavtalen ble opprettet, eller om det ble glemt i disse tilfellene.

«På bar bakke?» Behov for mer organisert oppfølging

Ressursvennene ønsket seg generelt noe mer oppfølging fra organisasjonen. Noen opplevde det som at de «sto på bar bakke» etter koblingsmøtet, og at resten var opp til dem å finne ut av. Én poengterte at det ikke var viktig for henne å bli kontaktet ofte av organisasjonen, men at det derimot var viktig å vite hvem man kunne ringe ved behov, og når. Usikkerheten rundt dette var særlig knyttet til når på døgnet det var i orden å ringe, da spørsmål og uforutsette situasjoner gjerne oppstår utenfor kontortid.

Flere fortalte at det var tøffere enn de hadde regnet med å høre om vonde ting deltakeren hadde opplevd, og å komme såpass tett innpå noen som har det vanskelig. Dette var noe som kunne prege dem, men som det ikke var så enkelt å prate om med noen andre, blant annet på grunn av taushetsplikten:

Det er litt vanskelig å komme hjem til samboeren, og så spør han hva som har skjedd, og så må jeg si at jeg har taushetsplikt. Du kan jo ikke snakke med noen om det, hvis man lurar på hvordan man skal reagere på noe, så er det ikke så mange du kan snakke med om det. Så det hadde vært fint å kunne ha et rom for det.

Som ressursvennen er inne på mot slutten av sitatet, etterlyses det et rom for å treffe andre ressursvenner i samme situasjon, for å prate om det som er vanskelig og for å få innspill av andre. Flere var inne på at gruppeintervjuet de deltok på fungerte litt på denne måten, og at det var fint å utveksle erfaringer med andre. Én av ressursvennene sa følgende:

Jeg tror det hadde vært veldig givende om man kunne møtt andre, sånn som nå... at det ikke bare er jeg som synes det er vanskelig, at dette er fint, eller at man liksom kan snakke litt. Nesten hatt en sånn debrief. For det kan også være ganske tunge ting man får høre om... Bare det å kunne lufte det litt, tror jeg kunne vært bra.

Noen som hadde deltatt i pilotprosjektet fra oppstarten i 2016, fortalte at det den gangen fantes en egen gruppe for aktive ressursvenner i et sosialt medium, og at hun så på dette som et positivt tiltak som også gjorde terskelen lavere for å kontakte koordinator.

Ansvar for treff og aktiviteter

I tillegg til større eller mindre grad av praktisk bistand, var det noen aktiviteter som hyppig gikk igjen for de fleste koblingene. Som deltakerne også beskrev, var turgåing, kafébesøk og besøk hjemme hos hverandre blant det de oftest gjorde sammen. Aktiviteter som restaurantbesøk, kino og forskjellige kulturelle aktiviteter var heller ikke uvanlig, men flere av ressursvennene problematiserte kostnaden ved slike aktiviteter. Ressursvennene har mulighet til å få refundert slike kostnader, men de frivillige har noe ulik oppfatning av retningslinjene rundt dette, og mange har derfor unngått slike aktiviteter eller selv lagt ut for deltakeren. De frivilliges ulike oppfatninger indikerer at informasjon angående refundering av aktivitetskostnader ikke har vært tydelig nok kommunisert til alle.

Flere formidlet at de ønsket seg flere felles aktiviteter arrangert av OSF, som også deltakerne kunne være med på. Én fortalte at hun hadde blitt invitert til enkelte aktiviteter eller treff i regi av OSF, men at deltakeren ikke var invitert til dette, noe hun syntes var synd:

Jeg kunne kanskje ønske at det var noe mer [aktiviteter]. Vi har jo fått noen mailer fra OSF om ting de har arrangert, men det jeg synes har vært veldig synd, som har gjort at jeg ikke har møtt opp på det, er at mye har vært bare for oss [ressursvenner]. Jeg skulle gjerne hatt litt arrangementer som var middager eller noe, som var for alle, for det har stått sånn «dette gjelder dessverre ikke koblingene deres» så jeg savner arrangementer som vi kan gå på sammen som er gratis.

Eksempler på slike aktiviteter kunne være felles middager, men også samlinger som for eksempel sommerfester, pepperkakebaking, båtturer eller lignende ble foreslått.⁵ Utover dette ønsket noen av de frivillige seg enda flere forslag til hva de kunne finne på sammen med deltakeren sin.

Oppsummering

Blant de frivillige ressursvennene var det gjerne et ønske om å bruke fritiden på noe meningsfylt, og å kunne bedre situasjonen for kvinner utsatt for vold som motiverte dem til å bli frivillige. Ressursvennene opplevde at deltakerne var ensomme i større eller mindre grad, og hadde lite øvrig nettverk. Relasjonen til deltakeren kunne ta ulike former, noen opplevde at de ble en venninne, mens andre følte seg mer som en «ressurs» for deltakeren. Begge rollene ble opplevd

---

⁵ Oslo Sanitetsforening opplyser om at både frivillige og ressursvenner blir invitert til slike arrangementer, men dette er ikke de intervjuede ressursvennenes opplevelse.

som meningsfylte. At ressursvennen ofte var den som tok initiativ til og planla aktiviteter, gjorde at noen beskrev relasjonen til den voldsutsatte kvinnen som «ujevn». Det var viktig for ressursvennene at deltakeren hadde tillit til dem, og at deltakerne kunne være åpne om sine utfordringer, selv om det i praksis varierte hvor mye de ønsket å dele om det som var vanskelig. Noen hadde opplevd dilemmaer knyttet til bekymring for om kvinnen ville gå tilbake til voldsutøver, og følte at det ville være et tillitsbrudd å involvere andre i dette. Ressursvennene ønsket seg mer opplæring om reaksjoner på vold og traumer, og etterlyste informasjon som kunne gjøre dem bedre forberedt på vanskelige situasjoner som kan oppstå. Flere ble overrasket over hvor tøft det var å komme tett innpå deltakere som hadde det vanskelig fordi de var blitt utsatt for vold, og savnet å kunne snakke om dette med noen andre. En form for «debrief» der man kunne treffe andre frivillige, samt noe tettere oppfølging av koordinator underveis, ble etterlyst. Alt i alt satte de aller fleste ressursvennene likevel ord på at det hadde vært fint og lærerikt å være ressursvenn.

5 Diskusjon

I de to foregående kapitlene har jeg presentert erfaringene til åtte deltakere og ni frivillige som har vært involvert i tiltaket Ressursvenn. Siden oppstarten i Oslo i 2016 har mer enn 200 personer vært involvert i dette tiltaket som enten deltaker eller frivillig ressursvenn, og vi må ta høyde for at det blant disse personene finnes erfaringer vi ikke har fått kjennskap til. Hovedbildet er at de involverte opplever tiltaket som noe som trengs og som er til nytte for voldsutsatte kvinner som har bodd på krisesenter. Ressursvennene opplever det også som noe som er meningsfylt å være med på. Samtidig tyder analysen på at det er rom for forbedringer av tiltaket.

Med bakgrunn i analysen av erfaringene til de involverte vil jeg i dette kapitlet trekke frem noen aspekter ved tiltaket Ressursvenn som det kan være grunn til å arbeide videre med. Jeg vil først diskutere tiltakets overordnede målsettinger, og om tiltakets innretning legger til rette for at de kan nås. utfordringer knyttet til god nok forberedelse av de frivillige, forventningsavklaring for begge parter, og det krevende ansvaret for relasjonen løftes deretter frem. Til sist i kapitlet vil jeg kort komme inn på utfordringer knyttet til etableringen av tiltaket på landsbasis.

Tiltakets målsetting

Et av tiltakets overordnede mål er å «styrke voldsutsattes nettverk og tro på seg selv og sin kompetanse». Det kan være grunn til å spørre seg om modellen som er valgt for tiltaket, der deltakere og frivillige i all hovedsak møtes én til én, er den best egnede til å nå målet om å styrke deltakerens nettverk. Det er utvilsomt fordeler ved at deltakeren og ressursvennen tilbringer tid på tomannshånd for å bygge en relasjon, og skape fortrolighet seg imellom. For en del deltakere er samvær på tomannshånd kanskje tilstrekkelig eller mest hensiktsmessig, og det de har behov for i sin situasjon. Noen vil antagelig kunne dra enda mer nytte av tiltaket dersom de blir gitt anledning til også å treffe andre i samme situasjon som dem selv. Å treffe andre som har lignende opplevelser, og som også synes det er utfordrende å skape et nytt hverdagsliv etter det de har vært gjennom, kan bidra til å minske følelsen av å være «alene i verden» med slike erfaringer, slik noen beskriver at de føler de er. Dette kan bidra til å normalisere den voldsutsattes opplevelser, og trolig dermed også styrke kvinnens tro på seg selv. Én av deltakerne trakk frem Oslo Krisesenters ukentlige sosiale sammenkomst for tidligere beboere, *Nettverk*, som en mulig inspirasjonskilde til en type treff som kan arrangeres. Her lages det gjerne mat sammen, før man enten fortsetter med sosialt samvær inne eller drar ut på ulike aktiviteter som kino, turer eller lignende. Noen av deltakerne jeg intervjuet hadde også deltatt på *Nettverk*, og noen hadde fortsatt tilbudet dersom de ønsket dette. Av ulike årsaker er det imidlertid ikke sikkert at dette passer for alle.

Jeg vil også belyse noen utfordringer ved den andre delen av tiltakets målsetting – «Ressursvenn skal styrke den forebyggende innsatsen mot vold i nære relasjoner ved å jobbe målrettet for å forhindre at voldsutsatte kvinner gjenopptar relasjonen med overgriper». Det er grunn til å spørre seg om dette er riktig målsetting for et tiltak som skal tilby sosial støtte til voldsutsatte kvinner i reetableringsfasen. Det er særlig tre hovedutfordringer ved dette målet. Den første er at ansvaret for dette kan føles tyngende for den enkelte ressursvenn. Dersom kvinnen velger å returnere til voldsutøver, er årsakene som regel komplekse, og ikke noe ressursvennen kan klandres for. Selv om deltakernes mangel på sosial støtte kan være en viktig medvirkende årsak til at hun drar tilbake til voldsutøver, er det viktig å understreke at det alt i alt er begrenset hvilken innflytelse ressursvennen kan ha på dette – ikke minst siden vi vet at utfordringer knyttet til bolig-situasjon og økonomi ofte er medvirkende til tilbakeflytting (Aase et. al. 2014). Den andre hovedutfordringen er at dersom dette er et uttalt mål som deltakeren også har et forhold til, kan dette gjøre det vanskeligere for henne å være åpen med ressursvennen om eventuelle tanker om å gå tilbake. Den siste utfordringen ved denne målsettingen er at det er vanskelig å få målt på en god og troverdig måte.

Forventninger og forberedelser

Når det gjelder forventninger om tidsbruk og ressursvennens tilgjengelighet, var det ulike oppfatninger blant de involverte om hva som er greit og hva som ikke er greit. Enkelte av ressursvennene sa at deltakeren kunne få ringe dem når som helst, og noen av deltakerne ga uttrykk for den samme oppfatningen. Samtidig var flere av ressursvennene opptatt av å sette grenser for egen tilgjengelighet. Selv om det i gruppeintervjuene av flere først ble gitt uttrykk for at de ønsket å være tilgjengelige for deltakeren ved behov, kom det frem direkte eller indirekte at de ikke var komfortable med faktisk å bli kontaktet når som helst. På samme tid ga ressursvennene uttrykk for at de vegret seg for å gjøre noe som førte til at deltakeren følte seg avvist. Fra enkelte av intervjuene med deltakere vet vi at dette kan være en reell problemstilling som deltakeren også kjenner på, og det finnes eksempler på at noen føler seg avvist av ressursvennen. Det kan derfor være hensiktsmessig at koordinator er den som trekker opp noen slike rammer, slik at det ikke er ressursvennen som avviser deltakeren. På den annen side er relasjonen i noen tilfeller av en slik art at den type rammer og retningslinjer lett blir glemt eller mindre viktige etter hvert som tiden går etter det første koblingsmøtet. Kanskje er heller ikke strenge rammer det beste utgangspunktet for relasjonen som skal ta form mellom deltakeren og ressursvennen. For noen av de frivillige oppleves dette likevel som en klar utfordring, og dersom de trenger hjelp til å sette ord på dette overfor deltakeren kan støtte fra koordinator angående dette trolig bedre situasjonen noe.

Det synes å være noe variasjon i hvorvidt de frivillige føler seg godt nok forberedt på å møte kvinner i en sårbar situasjon som følge av voldsutsatthet. Selv om tiltaket retter seg mot kvinner i den såkalte reetableringsfasen, og den akutte trusselen for de fleste kvinnene skal være over, kan følgene av volden og

eventuelle reaksjoner være voldsomme og massive å håndtere. Basert på det som kommer frem i intervjuene, kan det virke som om ikke alle er like godt forberedt på å møte utfordringene kvinnene står i. Særlig minoritetskvinner som i utgangspunktet har oppholdstillatelse på grunnlag av ekteskapet med mannen som utsatte dem for vold, kan leve i en svært presset situasjon med tanke på et massivt hjelpebehov, isolasjon, og for noen pågående trusler. Det er usikkert om alle ressursvennene er godt nok forberedt på dette. I og med at det kan være vanskelig å forberede de frivillige på alle mulige scenarier, er det desto viktigere at de frivillige vet at de kan kontakte koordinator eller eventuelt andre for rådgivning og oppfølging underveis. Ikke alle følte at de hadde noen de kunne ringe til dersom de var i tvil om noe, eller opplevde en situasjon som vanskelig. Dette indikerer at organisasjonen bør ha bedre beredskap for å kunne tilby støtte ved uforutsette og problematiske hendelser enn hva tilfellet er i dag. Å arrangere felles treff for ressursvennene med mulighet for å utveksle erfaringer, slik flere foreslo, kan bidra til å løfte ulike problemstillinger og dilemmaer frem i lyset. Gjennom slike treff kan det også i større grad utvikles en felles rolleforståelse, og med dette mindre tvil om hvorvidt man utfører rollen som ressursvenn på en «riktig» måte.

Gode relasjoner – et stort ansvar

Den personlige kjemien partene imellom var ikke uventet noe varierende. Noen beskrev at de passet svært godt sammen med sin deltaker eller ressursvenn, mens andre ikke passet like bra. Det ligger i tiltakets natur at dette vil variere fra kobling til kobling, siden det ikke er mulig å vite på forhånd hvordan partene vil trives sammen. Dette er i seg selv ikke nødvendigvis problematisk. En utfordring som beskrives i flere intervjuer med deltakere, er imidlertid at relasjonen håndteres eller i verste fall avsluttes på en måte som oppleves som ugrei av deltakeren. Som vi tidligere har sett, kan rollen som ressursvenn oppleves svært krevende, og det kan i tillegg oppstå personlige utfordringer som gjør det vanskelig å gjennomføre det frivillige arbeidet som planlagt. Organisasjonen bør informere godt om at koordinator skal involveres i slike tilfeller, for en mest mulig ryddig avslutning av relasjonen, dersom det er dette ressursvennen ønsker. Det kom frem enkelte eksempler på at ressursvennene selv hadde avsluttet relasjonen på mer eller mindre gode måter, med det resultat at deltakeren igjen begynte å tvile på seg selv og sin egen verdi. Dette er det motsatte av hva man har som målsetting å få til gjennom tiltaket.

Vi har sett eksempler på ulike roller ressursvennene inntar overfor deltakerne, fra en «venninne» til det de selv beskriver som «mer en ressurs». Å tilpasse rollen man inntar etter deltakerens behov, egne ønsker og kjemien innad i koblingen, er trolig en god strategi for en velfungerende kobling. Uansett hvordan relasjonen utformes og utvikler seg, er det å opptre med respekt og forståelse for deltakeren sentralt for at tiltaket skal virke etter sin hensikt. Utgangspunktet for begrepet ressursvenn var, slik det er beskrevet av N.K.S., et planlagt fokus på den voldsutsatte kvinnens egne ressurser. Det kan kanskje være fordelaktig å løfte dette perspektivet mer enn det gjøres i dag. Som vi så eksempler på tidligere, opplever

noen av ressursvennene at relasjonen ikke er likeverdig, selv om dette er noe organisasjonen ønsker at det skal være. Det er ikke overraskende at relasjonen kan oppleves som skjev, i og med at utgangspunktet for relasjonen er at den ene har behov for noe som den andre har mulighet til å bidra med. Intensjonen fra organisasjonens side om en likeverdig relasjon er i utgangspunktet god, men er kanskje noe mer komplisert å oppnå i praksis. Hva som regnes som en likeverdig relasjon er samtidig et definisjonsspørsmål. Personene kan naturligvis anses å ha like stor verdi, selv om den ene oftest tar initiativ og tar ansvar for relasjonen i større grad.

Når det gjelder hva ressursvennene skal foreta seg ved bekymring for deltakeren, er det noen etiske dilemmaer som gjør seg gjeldende. Slik dette er lagt opp nå skal den frivillige kontakte koordinator ved bekymring, som deretter kan kontakte krisesenteret. I samarbeidsavtalen OSF har utarbeidet, står det skrevet at den frivillige ikke har taushetsplikt overfor koordinator. Det er imidlertid ikke utdypet hva dette innebærer. Det er slik jeg ser det usikkert om deltakeren kan forventes å forstå omfanget av denne rutinen, basert på formuleringen i samarbeidsavtalen, og det er derfor viktig at dette tas opp spesifikt i løpet av koblingsmøtet. Det er samtidig viktig at kvinnens rett til å ta egne valg vernes om, selv om dette er valg som kan medføre en økt risiko for at hun på nytt blir utsatt for vold. Ved bekymring for barn er det andre regler som gjelder, og begrunnet bekymring skal i slike tilfeller meldes til barneverntjenesten (se f.eks. Stang et. al. 2012).

Lokale utfordringer og tilpasninger

Innenfor rammene av dette prosjektet er det begrenset hvor mye som kan sies om hvordan tiltaket bør tilpasses til de lokale sanitetsforeningene. Noen momenter kan likevel trekkes frem, blant annet basert på fokusgruppeintervjuet med gruppeledere fra ulike deler av landet. Gruppelederne var i utgangspunktet i gang med tiltaket i sin sanitetsforening, men hadde ikke kommet ordentlig i gang med å opprette koblinger. To av tre hadde på intervjudtidspunktet ingen koblinger i sin forening. En av utfordringene de selv løftet frem, var at det er «små forhold» der de holder til, og at lokalsamfunnet oppleves mer transparent. Det kan i noen tilfeller være ekstra viktig å ta hensyn til ivaretagelse av sikkerhet ved opphold i på offentlige steder, dersom man treffes i byer eller tettsteder med svært få møteplasser. På små steder kan det være vanskeligere å for eksempel spasere anonymt rundt i byen. Gruppelederne problematiserte at både den frivillige og deltakeren kunne få et forklaringsproblem dersom de traff noen de kjente på gaten, og ikke ønsket å forklare årsaken til at de var sammen. Et annet forhold ved små steder er at aktivitets- og kulturtilbudet kan være begrenset, og det kan være desto viktigere at den lokale organisasjonen bidrar med å tilby aktiviteter og sosiale samlinger for koblingene.

En annen utfordring som ble tatt opp var at krisesenteret mange steder dekker et område med store avstander, og at det kunne være vanskelig å finne en egnet ressursvenn innenfor det geografiske området der deltakeren holder til. Det ble også sett som vanskelig å beregne hvor mange frivillige som burde læres opp, da

det var noe usikkerhet rundt hvor mange det var behov for fra krisesenterets side. I sanitetsforeningene uten koblinger hadde krisesentrene foreløpig ikke kontaktet foreningene angående voldsutsatte som ønsket en ressursvenn. Gruppelederne lurte på om kvinnene kanskje vegret seg for å være først ute, og at det ville bli lettere for flere å følge etter så snart noen var i gang med en kobling. Til sist ble det poengtert at det ville være en fordel om lokalforeningene fikk en god «startpakke» med opplæring fra N.K.S. sentralt, slik at den enkelte gruppeleder skulle slippe å «finne opp kruttet selv». Skriftliggjøring av retningslinjer ble sett som en del av dette, og ble fremhevet som viktig for å ikke bli avhengig av enkeltpersoner i sanitetsforeningene. På intervju tidspunktet var noe av dette på plass, mens noe var under utarbeidelse. Kunnskap om vold i nære relasjoner kunne være en del av denne pakken, men det ble også fremhevet at det var avgjørende å få jevnlig påfyll av kunnskap for å holde seg oppdatert.

6 Konklusjon og anbefalinger

Ressursvenn er et tiltak som fyller et hull i oppfølgingen av voldsutsatte, og kan tilby viktig støtte for denne gruppen i en sårbar periode. Selv om jeg i forrige kapittel belyste utfordringer ved målet om å hindre returnering til voldsutøver, er det likevel grunn til å tro at tiltaket alt i alt kan ha en positiv innvirkning på et mer overordnet plan, dersom blikket løftes fra den enkelte kobling. Vi vet fra tidligere forskning at sosial støtte er viktig, og én av flere faktorer som kan avgjøre om man klarer å etablere seg på nytt. Innenfor denne evalueringens rammer er det vanskelig å svare på i hvilken grad tiltaket virker etter hensikten når det gjelder å hindre returnering til voldsutøver. Når det gjelder opplevd sosial støtte har dette vært sentralt i intervjuene, og kontrasten fra å ha tilnærmet ingen å prate med til å ha en ressursvenn var stor. Som jeg var inne på i forrige kapittel kan likevel enkelte endringer i tiltakets organisering, som sosiale treff med flere i samme situasjon, bidra til å løfte tiltaket ytterligere.

Tiltaket har hatt positiv betydning for de aller fleste involverte som ble intervjuet. For de som har opplevd tiltaket som positivt, har gjensidig glede av hverandre ofte vært sentralt i fortellingene. For deltakerne har tiltaket betydd å ha noen å prate med, og noe å fylle hverdagene med. Praktisk hjelp, det å føle seg mindre alene, og i noen tilfeller også å føle seg tryggere nevnes som viktig utbytte fra å delta i tiltaket. For de frivillige var det ofte det å lære mer om andre mennesker og andre kulturer, samt gleden ved å kunne hjelpe ved å «bare» være et medmenneske som sto sentralt. Mange opplevde også at de hadde mye til felles med deltakeren, og at de fikk en ny venn som de også gledet seg til å være sammen med.

De negative erfaringene som har kommet frem gjelder et fåtall av personene som er intervjuet i forbindelse med evalueringen. Disse erfaringene er likevel viktige å fremheve, siden de peker mot områder det er viktig å forbedre for å styrke tiltaket ytterligere. Mer opplæring og tettere oppfølging av både deltakere og ressursvenner synes å være sentralt for å oppnå dette.

Anbefalinger

En hovedanbefaling fra evalueringen er at tiltaket Ressursvenn fortsetter. Tiltaket oppleves som nyttig av de involverte og fyller et hull i oppfølgingen av voldsutsatte etter et krisesenteropphold. På noen områder er det rom for forbedringer. Noen av det som omtales i anbefalingene gjøres i utgangspunktet allerede, men informanternes erfaringer tyder på at det kan være potensiale for forbedring. Anbefalingene er som følger:

- Det bør vurderes om tiltakets hovedmålsetting bør endres fra å handle om å hindre retur til voldsutøver, til å fokusere på sosial støtte og det å få et bedre hverdagsliv uten vold og trusler.

- Det bør kartlegges godt hvilke behov den voldsutsatte kvinnen har, og hva hun ønsker å få ut av å ha en ressursvenn. Ressursvennen bør forberedes godt på dette, for å få muligheten til å tilpasse samværet etter kvinnens behov og ønsker så godt det lar seg gjøre.
- Opplæringskurset må (fortsette å) inkludere informasjon om vanlige reaksjoner på vold og traumer, men også ta for seg ulike scenarier man kan oppleve (for eksempel å møte deltakerens ekspartner på gaten). Dette vil i praksis sjelden være tilfelle, men dersom det skulle skje kan det være ubehagelig å ikke vite hva man skal gjøre.
- Det må understrekes for personer som vil bli ressursvenn at det er viktig at de holder forpliktelsen overfor den andre, eller eventuelt gir beskjed til koordinator raskt dersom de ser at de ikke har så mye tid som de hadde tenkt. For deltakerne kan det være svært viktig med forutsigbarhet og stabilitet.
- Koblingsmøtet bør inneholde tydelig informasjon fra organisasjonens side, og bidra til å skissere rammene for tiltaket. Retningslinjer for pengebruk, tidsbruk og lignende bør klargjøres, slik at partene i koblingen får lik og riktig informasjon om dette.
- Organisasjonen bør gjennomgå praksis når det gjelder varsling av koordinator ved bekymring for mulig retur til voldsutøver, for å sikre at deltakerens autonomi blir ivaretatt. Rutinene bør tydeliggjøres for deltakeren, slik at hun er godt informert og vet hva praksisen innebærer. Det må også vurderes om fordelene ved en slik praksis veier opp for ulempene knyttet til påvirkning av relasjonen, potensiale for et opplevd tillitsbrudd m.m.
- Ressursvennene bør tilbys enda mer støtte knyttet til rollen som ressursvenn. Det bør jevnlig arrangeres en «debrief» eller lignende treff for de frivillige i løpet av perioden man forplikter seg til, der de gis mulighet til å ta opp utfordringer og dele erfaringer med hverandre. Personen med koordinatorfunksjon bør være tilgjengelig for oppfølging ved behov.
- Organisasjonen bør ikke opprette flere koblinger til enhver tid enn de klarer å følge opp på en god måte. Dersom personen med koordinatorfunksjon oppleves som lite tilgjengelig, vil dette kunne være til ulempe for tiltakets og de ulike koblingenes fungering.
- Organisasjonen bør vurdere å arrangere flere felles aktiviteter som felles matlaging, sommerfester, båtturer, pepperkakebaking, malekurs, ernæringskurs, yogakurs⁶. Høytider kan være en særlig krevende og ensom tid for mange, og sosiale treff i slike tider kan oppleves ekstra viktig. Retningslinjer

---

6 Forslag fra de involverte som er fremkommet i intervjuene.

angående økonomi og eventuell refundering av aktivitetskostnader bør tydeliggjøres for de involverte.

- I arbeidet med å starte opp tiltaket flere steder i landet og tilpasse dette til de lokale sanitetsforeningene, bør det sikres at de involverte får god start-hjelp fra sentralt hold. Skriftliggjorte rutiner og retningslinjer kan bidra til god kunnskapsoverføring. Det bør i den forbindelse samles erfaringer fra mindre steder i landet som allerede er i gang, i tillegg til erfaringene fra Oslo.

Summary

This report presents an evaluation of the project «A Guiding Friend», funded by Norwegian Women's Public Health Association (N.K.S.). The project is directed towards survivors of domestic violence, in the process of re-establishing their lives after living at a domestic abuse shelter for a period of time. In this potentially difficult situation, many survivors lack sufficient social support and a network that can help with the challenges they are facing. The goal of the project is to «strengthen the preventive action towards domestic violence, through targeted work to prevent that women exposed to violence return to the perpetrator». This is attempted through «strengthening the survivors network and belief in herself and her competence». The woman exposed to violence is matched with a volunteer, called «Guiding Friend», that offers the woman social support. The volunteer commits to meeting the woman, called participant, two to four times a month over a period of nine to twelve months. The project originated as a cooperation between N.K.S, Oslo Sanitetsforening (OSF) and Oslo Women's Shelter, and was first tried out as a pilot project in Oslo. The project is now implemented in other parts of the country. NOVA's evaluation is mainly based on experiences from Oslo.

The following research questions were asked:

- What has «A Guiding Friend» meant to the survivors of domestic violence participating in the project? What sort of relationship has there been between the survivor and the volunteer, and what are the benefits of having a Guiding Friend according to the survivors in the project?
- What are the experiences of the volunteers who have participated in the project – and are they coinciding with the experiences of the survivors?
- Is the project fulfilling its aims, and is there anything that should be changed or improved?

The evaluation was carried out with a qualitative approach. A total of 22 persons have been interviewed, including eight survivors and nine volunteers. The survivors were interviewed individually, seven face-to-face and one by telephone. Interviews with seven of the volunteers were conducted through two focus groups, and two were interviewed individually by telephone. In addition, two coordinators from OSF were interviewed individually, and three group leaders from other areas of Norway were interviewed in a focus group. OSF recruited all informants, except the group leaders. The sample of both survivors and volunteers is varied, which provides a good foundation for analyzing the different experiences with the project so far.

The survivors, or participants, had for the most part a good experience with the project. All of them had felt lonely to some degree in the period after moving out of the shelter. They had few other people who could offer them support in this

period. The participants' needs and wishes for the support from their Guiding Friend can be divided into three main categories: a need for emotional support regarding their difficult situation, a need for socializing in general, and a need for practical help. Having a Guiding Friend had for the women meant receiving support in different ways. Examples of support could be getting help to sort through thoughts, and to be reminded that what had happened was not their fault. It could also mean feeling «normal» again and have a friend to talk to, and help to fill out forms. For the participants who had children, it was seen as valuable that the volunteer spent time also with their children.

Not many people had negative experiences with the project. It is nevertheless seen as important to highlight these experiences, to give the organization input on how to improve the project. The negative experiences were, among other things, related to volunteers that may not have had a sufficient amount of time and motivation for participating in the project, and that may have gotten insufficient information about the mechanisms of domestic violence before being a volunteer. Another challenge that was pointed out by the participants, was the cost of activities they went to with their Guiding Friend. In addition to this, several of the women suggested that the organization should arrange different courses and social gatherings with other participants and volunteers.

The volunteers' experiences were mainly positive. The volunteers that were interviewed had the impression that the participants they were matched with felt lonely and had a limited social network. The role as a Guiding Friend could take various forms, from being a «friend», to see themselves more as a «resource» for the participant. All of the volunteers expressed that the volunteer work had felt meaningful, and felt that they had offered the women valuable support in a challenging period of life. The volunteers said that they had helped the woman in establishing a new everyday life, through being a «regular» fellow human and doing regular things with the participant. The volunteer work could lead to certain dilemmas, including how to handle being worried that the woman would return to the perpetrator.

The volunteers wished for even more guidance about domestic violence and normal reactions and consequences before starting the volunteer work. Several of the volunteers were surprised by how hard it had been to get to know a woman with massive challenges as a result of domestic violence. They also had wished that they had been followed up a little closer by the organization during the volunteer period. Meeting other Guiding Friends for a «debrief» and to share experiences was suggested as a way of following up. Other suggestions for improving the project included social gatherings for both participants and volunteers, arranged by the organization.

«A guiding friend» has in summary had a positive impact on the daily life of those involved, with a very few exceptions. It is, however, difficult to say with certainty if the project reaches its goal regarding the participants not returning to the perpetrator. This is mainly due to difficulties with measuring this phenomenon in a

good way. The participants have experienced social support, and some also said that they got a greater self-regard. If one of the main goals is to strengthen the woman's network, it should however be considered if the chosen model of the project with one-to-one interaction is the most suitable. To get to know other women who are in the same situation as they are may increase the benefit of the project for the participants. Clarifying expectations and following up a bit closer, including giving the volunteers more support in relation to a role that can be experienced as difficult, may strengthen the project even more.

Litteratur

Aase, E. N., S. S. Afgan, T. S. Husevåg, S. Løveid, S. Skoglund, S. Dybvig & M. B. K. Hodne (2014). *Krise etter endt opphold på krisesenteret – en rapport om hvordan dette kan unngås*. Oslo: Juridisk rådgivning for kvinner (JURK).

Andfossen, N. B. (2019). «Ulike typer frivillige i omsorgstjenestene – samstemt innsats eller mangfold til besvær?». *Tidsskrift for velferdsforskning*, 22(01), 25–42. doi:10.18261/issn.2464-3076-2019-01-02.

Bakketeig, E., E. G. Stang, C. Madsen, I. Smette & K. Stefansen (2014): *Krisesenter-tilbudet i kommunene: evaluering av kommunenes implementering av krisesenterloven*. NOVA-Rapport 19/2014. Oslo: NOVA.

Barne- og likestillingsdepartementet (2016). *Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021)*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.

Bjørnholt, M., & G. R. Farstad (2014). «'Am I rambling?' on the advantages of interviewing couples together.» *Qualitative Research*, 14(1), 3–19. doi:10.1177/1468794112459671.

Braun, V. & V. Clarke (2012): Thematic analysis. I: Cooper, H. (red): *APA Handbook of Research Methods in Psychology: Vol. 2. Research Designs*. Washington DC: American Psychological Association.

Brunovskis, A. (2012). A penny for your thoughts: å betale deltakere i forskning. I: *Forskning og penger*. Oslo: Forskningsetiske komiteer.

Bufdir (2019): *Krisesentertilbudet i kommunene*. Hentet fra: https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/Krisesentertilbudet_i_norske_kommuner/

Eidheim, S. (2007). *Å leve på sperret adresse. En forstudie av kvinner som lever på sperret adresse grunnet vold i nære relasjoner*. Oslo: Politihøgskolen.

Justis- og beredskapsdepartementet (2014). *Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014–2017)*. Prop. 12 S (2016–2017). Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.

Krueger, R. A. & M. A. Casey (2009). *Focus groups: a practical guide for applied research*. Los Angeles: Sage.

Levendosky, A. A., G. A. Bogat, S. A. Theran., J. S. Trotter, A. V. Eye & W. S. Davidson (2004). «The social networks of women experiencing domestic violence». *American Journal of Community Psychology*, 34, 95–108.

N.K.S. (2018): Faktaark «Ressursvenn – Frivillig innsats overfor voldsutsatte kvinner». Norske kvinners sanitetsforening.

Smette, I., A. Bredal & K. Stefansen (2019). Fra kamp til konsensus? Sivilsamfunnets rolle i voldsfeltets framvekst. I: Skjørten, K., E. Bakketeig, M. Bjørnholt & S. Mossige (red): *Vold i nære relasjoner: Forståelser, konsekvenser og tiltak*. Oslo: Universitetsforlaget.

Stang, E. G., H. A. Aamodt, S. Sverdrup, L. B. Kristofersen & A. Winsvold (2012). *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. Regelkunnskap og praksis*. NOVA-rapport nr. 3/2013. Oslo: NOVA.

Stark, E. (2007). *Coercive control: how men entrap women in personal life*. New York: Oxford University Press.

Stortingsmelding nr. 15 (2012–2013) (2013). *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Zapor, H., C. Wolford-Clevenger, & D. M. Johnson (2018). «The Association Between Social Support and Stages of Change in Survivors of Intimate Partner Violence». *Journal of Interpersonal Violence*, 33(7), 1051–1070. doi:10.1177/0886260515614282.

Østby, L., & Stefansen, K. (2017). «Nettverkets betydning etter seksuelle overgrep». *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 13(03), 210–220. doi:10.18261/issn.1504-3010-2017-03-02.